

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт
імя Максіма Танка»

ЗАТВЕРДЖАЮ

Рэктар

А.І. Жук

2024 г.

Рэгістрацыйны № УД-31-2-101/вуч.

**ФАРМІРАВАННЕ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай ГРАМАТНАСЦІ
ПРЫ НАВУЧАННІ БЕЛАРУСКАй МОВЕ**

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне для спецыяльнасці:

- 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура);
6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура.
Замежная мова (з указаннем мовы))

2024 г.

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйнага стандарту агульнай вышэйшай адукацыі зацверджанага 02.08.2023, рэг. № 225, вучэбных планаў спецыяльнасці 6-05-0113-02 Філалагічная адукацыя (Беларуская мова і літаратура; Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (з указаннем мовы)), зацверджаных 23.02.2023, рэг. № 049 – 2023/у, рэг. № 048 – 2023/у, рэг. № 50 – 2023/у

СКЛАДАЛЬНІК:

Н.У.Чайка, доктар філалагічных навук, прафесар кафедры беларускага мовазнаўства ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка», прафесар

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

Г.К.Чахоўскі, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства БДУ, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

Т.М.Тарасава, прафесар кафедры беларускай і замежнай літаратуры БДПУ, доктар філалагічных навук, прафесар

УЗГОДНЕНА:

Дырэктар дзяржаўнай установы адукацыі «Гімназія № 18 г. Мінска імя І.С.Міранкова»

Ю.В.Новік

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

Кафедрай мовазнаўства і лінгвадыдактыкі ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”
(пратакол № 4 ад 21.11.2024 г.)

Загадчык кафедры

Д.В.Дзятко

Навукова-метадычным саветам ўстановы адукацыі “Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка”
(пратакол № 2 ад 24.12.2024 г.)

Афармленне вучэбнай праграмы і суправаджаючых яе матэрыялаў дзеючым патрабаванням Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь адпавядае

Метадыст вучэбна-метадычнага аддзела

Я.В.Ціханова

Дырэктар бібліятэкі

Н.П.Сяткоўская

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Прадмет «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» прадугледжвае фарміраванне ў вучняў агульнай сярэдняй адукацыі функцыянальнай граматычнасці сродкамі вучэбных прадметаў па трох асноўных напрамках. Функцыянальная граматычнасць школьніка грунтуецца на наступных ведах, уменнях і навыках: 1) разумець і ўмець аналізаваць тэкст, знаходзіць і здабываць з яго патрэбную інфармацыю з мэтай яе выкарыстання для вырашэння разнастайных задач; 2) умець на ўроках фармуляваць прадметную задачу, вылучаць і абгрунтоўваць шляхі яе рашэння, прымяняць для рашэння задачы неабходныя веды, уменні і сродкі, інтэрпрэтаваць атрыманыя вынікі ў дадзеным кантэксце; 3) умець выкарыстоўваць на ўроках веды, уменні і факты аб прыродзе, чалавеку і навакольным свеце, каб апісваць, разумець і тлумачыць сацыяльныя з'явы, прымяняць неабходныя сродкі і метады для эксперыменту, вырашэння розных задач.

Адукацыйны працэс у сярэдніх навучальных установах арыентаваны на фарміраванне ў вучняў ключавой кампетэнцыі «уменне вучыцца», якая забяспечвае пазнавальнае развіццё чалавека. Перадумовай для фарміравання дадзенай кампетэнцыі з'яўляецца наяўнасць функцыянальнай граматычнасці – гатоўнасці вырашаць навучальныя і жыццёвыя задачы на аснове асвоеных метапрадметных і прадметных вынікаў. Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці прадугледжвае забеспячэнне настаўнікам дзейнаснага характару навучання, арыентаванага на выпрацоўку ў вучняў сацыяльна-асобасных, вучэбна-пазнавальных, арганізацыйных (рэгулятыўных) і сацыяльна-камунікатыўных універсальных навучальных дзеянняў, сукупнасць якіх забяспечвае развіццё канкрэтных навыкаў (крэатыўнасці, крытычнага мыслення, эмацыйнага інтэлекту, камунікацыі).

Мэтанакіраваная выпрацоўка асобасных і метапрадметных якасцяў асобы, фарміраванне функцыянальнай граматычнасці ажыццяўляецца сродкамі ўсіх навучальных прадметаў, якія вывучаюцца ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.

Мэта вучэбнай дысцыпліны «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» заключаецца ў тым, каб забяспечыць педагога сучаснымі ведамі ў кантэксце ацэнкі якасці школьнай адукацыі, эфектыўным інструментарыем для праектавання адукацыйнай дзейнасці, накіраванай на развіццё кампетэнцый, якія складаюць функцыянальную граматычнасць навучэнца, метадыкай ацэнкі вынікаў навучання ў кантэксце функцыянальнай граматычнасці.

Задачы вучэбнай дысцыпліны «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове»:

– развіваць здольнасці выкарыстання набытых ведаў, уменняў і навыкаў для вырашэння шырокага дыяпазону жыццёвых задач у розных сферах дзейнасці, зносін і сацыяльных адносін;

– выкарыстоўваць веды ў нестандартных сітуацыях, якія змяшчаюць празмернасць або недастатковасць інфармацыі, што ўключаюць падказкі або вымушаюць працягваць крэатыўнасць.

Месца вучэбнай дысцыпліны ў шэрагу іншых дысцыплін. Вучэбная дысцыпліна “Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове” адносіцца да прафесійна-метадычнага модуля і займае надзвычай важнае месца пры падрыхтоўцы будучых педагогаў да прафесійнай дзейнасці. Рэалізацыя патэнцыялу вучэбнага прадмета “Функцыянальная граматычнасць пры навучанні беларускай мове” дазваляе сфарміраваць спецыяльныя (прадметныя) віды функцыянальнай пісьменнасці – моўнай, маўленчай, камунікатыўнай, лінгвакультуралагічнай і чытацкай.

Сувязь вучэбнай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі. Вучэбная дысцыпліна “Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове” звязана з такімі вучэбнымі дысцыплінамі, як “Сучасныя адукацыйныя тэхналогіі ў лінгвадыдактыцы”, “Методыка выкладання беларускай мовы”, “Уводзіны ў мовазнаўства”, а таксама са школьным курсам беларускай мовы.

У выніку вывучэння дысцыпліны «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» студэнт павінен

ведаць:

– нарматыўна-прававыя асновы дзейнасці педагагічных работнікаў агульнаадукацыйных устаноў у аспекце фарміравання функцыянальнай граматычнасці;

– змест паняцця «функцыянальная граматычнасць», віды функцыянальнай граматычнасці (чытацкая, матэматычная, фінансавая, навуковая, глабальныя кампетэнцыі і крэатыўнасць) школьнікаў; сродкі фарміравання і развіцця функцыянальнай граматычнасці навучэнцаў сярэдняй школы;

– механізмы фарміравання і інструменты ацэнкі функцыянальнай граматычнасці школьнікаў;

умець:

– праектаваць працэс навучання, ставіць адукацыйныя мэты, адбіраць змест вучэбнага матэрыялу, метады і тэхналогіі на аснове сістэмы ведаў у галіне тэорыі і метадыкі педагагічнай дзейнасці;

– ствараць умовы для фарміравання функцыянальнай граматычнасці навучэнцаў; фармуляваць мэты, плануемыя адукацыйныя вынікі, выбіраць спосабы і праектаваць шляхі фарміравання і развіцця функцыянальнай граматычнасці школьнікаў;

– ставіць розныя віды вучэбных задач (вучэбна-пазнавальных, вучэбна-практычных, вучэбна-гульнявых) і арганізоўваць іх вырашэнне (у індывідуальнай або групавой форме) у адпаведнасці з узроўнем пазнавальнага і асобаснага развіцця вучняў, захоўваючы баланс прадметнай і метапрадметных складнікаў іх змест;

– мадэляваць працэс фарміравання і развіцця функцыянальнай граматычнасці навучэнцаў.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» студэнт павінен

валодаць:

– спосабамі і прыёмамі фарміравання метапрадметных кампетэнцый, уменнямі вучыцца і ўніверсальнымі навучальнымі дзеяннямі да ўзроўню, неабходнага для асваення адукацыйных праграм асноўнай агульнай адукацыі;

– прыёмамі фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьнікаў; прыёмамі прымянення інструментаў і метадаў дыягностыкі і ацэнкі паказчыкаў узроўню сфарміраванасці функцыянальнай граматычнасці і дынамікі развіцця вучня.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» павінна забяспечыць у студэнтаў фарміраванне вучэбнай кампетэнцыі: **УК-6:** Праяўляць ініцыятыву і адаптавацца да зменаў у прафесійнай дзейнасці; і базавых прафесійных кампетэнцый: **БПК-1:** Праектаваць працэс навучання, ставіць адукацыйныя мэты, адбіраць змест вучэбнага матэрыялу, метады і тэхналогіі на аснове сістэмы ведаў у галіне тэорыі і метадыкі педагагічнай дзейнасці; **БПК-5:** Ажыццяўляць адбор зместу, формаў, метадаў і сродкаў навучання і выхавання, прымяняць іх у адукацыйным працэсе з улікам узроставых і псіхалагічных асаблівасцей навучэнцаў.

Усяго на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» адведзена 120 гадзін, з іх 68 гадзін – аўдыторныя заняткі. Размеркаванне гадзін па відам заняткаў: лекцыі – 34 гадзіны, практычныя – 34 гадзіны, 52 гадзіны – самастойная праца.

Працаёмкасць вучэбнай дысцыпліны складае 3 заліковыя адзінкі.

Прамежкавая атэстацыя праводзіцца ў адпаведнасці з вучэбным планам па спецыяльнасці ў форме экзамену ў 4 семестры .

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

1. УВОДЗІНЫ

Тэма 1.1. Нарматыўна-прававая база фарміравання функцыянальнай граматынасці школьніка

Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі ад 13 студзеня 2011 г. у новай рэдакцыі ад 14 студзеня 2022 г. № 154-з.

PISA-2018 у Рэспубліцы Беларусь. PISA: Чытацкая граматынасць. – Мінск: РІКВ, 2020. — 201 с.

Асноўныя вынікі міжнароднага параўнальнага даследавання PISA-2018. – Мінск: РІКВ, 2019. – 240 с.

Канцэпцыя развіцця педагагічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на 2021–2025 гады. Зацверджана загадам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 13.05.2021. № 366.

Канцэпцыя развіцця сістэмы адукацыі Рэспублікі Беларусь да 2030 года (падрыхтавана ў развіццё рашэнняў VI Усебеларускага народнага сходу).

Тэма 1.2. Паняцце функцыянальнай граматынасці. Віды функцыянальнай граматынасці

Функцыянальная граматынасць чалавека: паняцце і структура. Сувязь курсу «ФГ» з іншымі філалагічнымі дысцыплінамі: лінгвістыкай, рыторыкай. Функцыянальная граматынасць vs функцыянальная непісьменнасць. Навыкі і кампетэнцыі XXI стагоддзя. Віды функцыянальнай граматынасці (чытацкая, матэматычная, фінансавая, інфармацыйная, камунікатыўная). Характарыстыка відаў функцыянальнай граматынасці. Глобальныя кампетэнцыі і крэатыўнае мысленне.

2. МЕТАДАЛАГІЧНЫЯ АСПЕКТЫ ФАРМІРАВАННЯ І АЦЭНКІ ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЙ ГРАМАТНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Тэма 2.1. Акадэмічная і функцыянальная граматынасць: агульнае і рознае

Функцыянальная граматынасць як паказчык якасці сучаснай адукацыі. Абгрунтаванне змен у сферы адукацыі для развіцця новых кампетэнцый.

Тэма 2.2. Акадэмічная і функцыянальная пісьменнасць.

Акадэмічная і функцыянальная граматынасць. Адрозненне функцыянальнай граматынасці ад акадэмічнай.

Канцэптуальныя рамкі ацэнкі функцыянальнай граматынасці ў кантэксце міжнароднага даследавання PISA.

Тэма 2.3. Актуальныя праблемы фарміравання функцыянальнай граматынасці ў кантэксце патрабаванняў сучаснасці

Актуальныя практыкі фарміравання функцыянальнай граматынасці на ўроках і ў пазаўрочнай дзейнасці

Тэма 2.4. Патрабаванні да функцыянальнай граматынасці школьнікаў

Кампетэнтнасць мыслення. разуменне, аналіз і інтэрпрэтацыя задачы, Пошук і вылучэнне заканамернасцей у вялікай колькасці фактаў; ідэнтыфікацыя зададзеных якасцей прадметаў і з’яў, патэнцыяльных рэсурсаў для вырашэння

задачи; пабудова прычынна-выніковых сувязей з неабходнай ступенню дэталізацыі. Кампетэнтнасць узаемадзеяння з іншымі камунікантамі. Кампетэнтнасць узаемадзеяння з сабой: самарэгуляцыя, самакантроль, у тым ліку распазнаванне сваіх эмоцый і кіраванне імі; самаарганізацыя – здольнасць чалавека рэфлексіўна ставіцца да сваёй дзейнасці, мабілізаваць сябе на выкананне задач, здольнасць выбіраць стратэгію настойлівасці або гнуткасці.

Тэма 2.5. Удзел Беларусі ў іншых міжнародных праектах (TIMSS «Ацэнка матэматычнай і чытацкай граматычнасці вучняў», PIRLS «Вывучэнне якасці чытання і разуменне тэксту»). Аналаг PISA ў Расіі. Агульная характарыстыка даследавання ў Рэспубліцы Беларусь.

3. СІСТЭМА ВУЧЭБНА-ПАЗНАВАЛЬНЫХ ЗАДАЧ, НАКІРАВАННЫХ НА РАЗВІЦЦЁ АКАДЭМІЧНАЙ ГРАМАТНАСЦІ

Тэма 3.1. Задачи фарміравання функцыянальнай граматычнасці

Задачи фарміравання функцыянальнай граматычнасці ў іх суадносінах з сучаснымі тэндэнцыямі развіцця зместу адукацыі. Сутнасць вырашэння творчых вучэбна-пазнавальных задач.

Роля вучэбна-пазнавальных задач пры фарміраванні і ацэньванні функцыянальнай граматычнасці.

Тэма 3.2. Метадычныя патрабаванні да вучэбных матэрыялаў для фарміравання функцыянальнай граматычнасці

Адбор і структураванне вучэбнага матэрыялу, арыентаванага на развіццё функцыянальнай граматычнасці.

Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.

Тэма 3.3. Праектаванне навучальнага працэсу, накіраванага на фарміраванне функцыянальнай граматычнасці

Адрозненне заданняў на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці ад традыцыйных вучэбна-пазнавальных задач. Сутнасць назвы «комплексныя і кантэкстныя заданні» пры фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці. Кампетэнтнасая арыентаванасць заданняў на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. Сістэмаўтваральны элемент заданняў на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.

Практыкум па сучасных адукацыйных тэхналогіях фарміравання і ацэнкі функцыянальнай граматычнасці.

4. МЕТАДЫЧНЫЯ АСПЕКТЫ ФАРМІРАВАННЯ І АЦЭНКІ ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЙ ГРАМАТНАСЦІ

Тэма 4.1. Паняцці «кампетэнцыя», «кампетэнтнасць» у сучаснай педагагічнай літаратуры.

Кампетэнтнасны падыход у адукацыі. Матрыца кампетэнцый сучаснага настаўніка беларускай мовы.

Метадычныя рэкамендацыі па стварэнні кампетэнтнасна-арыентаваных заданняў для развіцця функцыянальнай граматычнасці навучэнцаў.

Тэма 4.2. Механізмы фарміравання функцыянальнай граматычнай школьнікаў

Асаблівасці вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматычнай школьнікаў. Структура вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматычнай школьнікаў.

Тэма 4.3. Метадычныя аспекты фарміравання функцыянальнай граматычнай школьнікаў

Сістэма практыкаванняў для фарміравання моўнай, чытацкай, фінансавай, навуковай граматычнай школьнікаў.

Тэма 4.4. Метадычныя аспекты ацэнкі функцыянальнай граматычнай школьнікаў

Развіццё кампетэнцыі «Знаходзіць і здабываць інфармацыю»: праца з тэкстамі, табліцамі, дыяграмамі, графікамі, інфаграфікай.

Развіццё кампетэнцыі па асэнсаванні і ацэньванню зместу і формы тэксту; уключаць школьнікаў у дзейнасць па ацэнцы стылю і якасці прадстаўленага тэксту, а таксама па выкарыстанні ўласных ведаў, меркаванняў і адносін для звязвання інфармацыі, прадстаўленай у тэксце, з канцэптуальнымі і эксперыментальнымі ўяўленнямі дзіцяці.

Развіццё кампетэнцыі «Інтэграваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю» – вучыць школьнікаў ацэньваць дакладнасць інфармацыі, а таксама знаходзіць спосабы супастаўлення супярэчаць фрагментаў тэксту.

Фарміраванне матэматычнай граматычнай школьнікаў. Фарміраванне наступных разумовых працэсаў матэматычнай граматычнай школьнікаў (кампетэнцый): «прымяняць матэматычныя паняцці, факты, працэдуры», «фармуляваць сітуацыю матэматычна», «інтэрпрэтаваць, выкарыстоўваць і ацэньваць матэматычныя вынікі».

Фарміраванне ў навучэнцаў кампетэнцый камунікатыўнай і навуковай граматычнай школьнікаў: «Інтэрпрэтацыя дадзеных і выкарыстанне навуковых доказаў для атрымання высноў», «Навуковае тлумачэнне з'яў», «Распазнаванне навуковых пытанняў і прымяненне метадаў навуковага даследавання».

Тэма 4.5. Асаблівасці заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматычнай школьнікаў

Спецыфіка заданняў, накіраваных на ацэнку чытацкай пісьменнасці. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку матэматычнай граматычнай школьнікаў. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку сацыяльнай граматычнай школьнікаў. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматычнай школьнікаў, крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый.

Тэма 4.6. Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматычнай школьнікаў

Па чытацкай граматычнай школьнікаў: аналіз інфармацыі, прадстаўленай у некалькіх тэкстах; крытычнае асэнсаванне зместу прадстаўленых тэкстаў для атрымання дакладнай інфармацыі: 1) знайсці і атрымаць (паведамленне або інфармацыю); 2) інтэграваць і інтэрпрэтаваць (паведамленне); 3) асэнсаваць і ацаніць (паведамленне).

Знайсці і атрымаць: прагляд тэксту і знаходжанне інфармацыі. Пошук інфармацыі сярод некалькіх тэкстаў.

Інтэграваць і інтэрпрэтаваць: выяўленне літаральнага сэнсу; разуменне літаральнага сэнсу прапаноў або кароткіх урыўкаў, які закладзены ў пытанні з дапамогай перафразіравання інфармацыі.

Асэнсаваць і ацаніць: абагульненне і фармуляванне высноў; сумаванне інфармацыі, дадзенай у прапанавах або цэлым урыўку.

Верыфікацыя тэксту – ацэнка актуальнасці, дакладнасці, аб'ектыўнасці інфармацыі ў тэксце.

Разважанне над зместам і формай – ацэнка спосабу выражэння з пункту гледжання аўтара і / або яго мэты. Выяўленне і ліквідацыя супярэчнасцяў.

Тэма 4.7. Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчай граматычнасці

Арыентавацца ў сукупнасці вывучаных прыродазнаўчых канцэпцый і тэорый, разумець іх сутнасць, спецыфіку прымянення, вобласць і асаблівасці ўплыву, абмежаванні, ведаць велічыні, якія выкарыстоўваюцца, адзінкі вымярэння і іх суадносіны; вызначаць канцэпцыі і тэорыі, якія характарызуюць праходжанне канкрэтнага працэсу або з'явы, аргументаваць іх выкарыстанне; прагназаваць на аснове навуковых ведаў развіццё разгляданага працэсу або з'явы з улікам усяго спектру варыяцый.

Тэма 4.8. Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматычнасці

Грошы і аперацыі з імі, планаванне і кіраванне фінансамі, рызыка і ўзнагароды. выяўленне фінансавай інфармацыі, аналіз інфармацыі ў фінансавым кантэксце, ацэнка фінансавых праблем і прымяненне фінансавых ведаў.

Тэма 4.9. Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый

Методыкі крэатыўнасці (творчасці) уключаюць усе ці частку з наступнай сукупнасці пералічаных этапаў (работ): выразная фармулёўка праблемы; збор зыходных дадзеных; выпрацоўка крытэрыяў структуравання зыходных дадзеных; структураванне зыходных дадзеных; ўсебаковае вывучэнне зыходных дадзеных; пашырэнне вобласці праблематыкі; фармулёўка некалькіх пунктаў гледжання на праблему; фармулёўка аптымальнага мноства рашэнняў; выпрацоўка крытэрыяў адбору перспектыўных ідэй, рашэнняў; зняцце ментальных блакад; паскарэнне працэсу нараджэння ідэй; адбор эфектыўных і арыгінальных варыянтаў вырашэння праблемы.

Тэма 4.10. Паняцці «фарміруючае ацэньванне», «актыўная ацэнка». Фарміруючае і сумарнае ацэньванне: параўнальная характарыстыка. Зваротная сувязь як ядро фарміруе ацэньвання.

Метадычныя рэкамендацыі па ўжыванні фарміруючага ацэньвання на вучэбных занятках па беларускай мове.

5. АСАБЛІВАСЦІ СІСТЭМЫ АЦЭНЬВАННЯ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай ГРАМАТНАСЦІ НАВУЧЭНЦАЎ. РАСПРАЦОЎКА ЗАДАННЯЎ ПА ФАРМІРАВАННІ І АЦЭНЦЫ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай ГРАМАТНАСЦІ

Тэма 5.1. Распрацоўка заданняў па фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці

Асаблівасці кампетэнтнасна арыентаваных заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматычнасці школьнікаў. Структура задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. Фармулёўка сюжэту задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. Крытэрыі ацэнкі задач, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.

Тэма 5.2. Падрыхтоўка заданняў на фарміраванні функцыянальнай граматычнасці школьнікаў

Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматычнасці; фарміраванне і ацэнку матэматычнай і фінансавай граматычнасці; фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчай граматычнасці.

Тэма 5.3. Ацэнка функцыянальнай граматычнасці школьнікаў

Функцыянальная граматычнасць і ацэнка якасці адукацыі. Сістэма ацэньвання узроўняў фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьнікаў, у тым ліку ацэньванне вучэбнай дзейнасці. Спосабы аб'ектыўнай ацэнкі прадметных і метапрадметных вынікаў з улікам нераўнамернасці індывідуальнага псіхічнага развіцця дзяцей школьнага ўзросту. Фарміруе ацэньванне. Кантроль дынамікі развіцця функцыянальнай граматычнасці школьніка (педагагічная дыягностыка). Ацэнка чытацкай граматычнасці школьнікаў. Ацэнка матэматычнай граматычнасці школьнікаў. Ацэнка прыродазнаўчай граматычнасці школьнікаў. Карэкціроўка вучэбнай дзейнасці, зыходзячы з дадзеных маніторынгу (PISA).

6. ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЕ ЧЫТАННЕ

Тэма 6.1. Тэкст. Віды прадстаўлення інфармацыі ў тэксце. Ўзроўні разумення тэксту (фактычны, інтэрпрэтацыйны, узровень прымянення). Эстэтычнае, функцыянальнае (формула), этычнае, сэнсавае чытанне: функцыі, падабенства і адрозненні. Асаблівасці дысплейнага чытання. Чытацкія ўменні (апора на тэкст – знайсці і вылучыць інфармацыю, інтэграваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю; апора на пазатэкставыя веды (аналіз, сінтэз, ацэнка: асэнсаваць і ацаніць форму і змест тэксту).

Фреймавы аналіз тэксту. Віды кампрэсіі тэксту. Праца з ключавымі словамі.

Тэма 6.2. Суцэльныя і несучэльныя тэксты як сродак развіцця функцыянальнай пісьменнасці навучэнцаў

Лінейныя і нелінейныя тэксты ў адукацыйнай асяроддзі. Полікодавыя тэксты. Тэксты новай прыроды: тыпалогія, структура, функцыянаванне.

Тэксты новай прыроды як аб'ект функцыянальнага чытання.

Тэма 6.3. Стратэгіі развіцця навыкаў функцыянальнага чытання

Віды чытання. Спосабы ажыццяўлення чытацкай дзейнасці. Ўзроўні ўспрымання тэксту і пранікнення ў яго змест. Стратэгіяльны падыход у навучанні эфектыўнаму сэнсаваму чытання

Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванню і ацэнцы навыкаў функцыянальнага чытання ў вучняў.

Стварэнне інтэрактыўнага дыдактычнага кантэнтнага для працы з тэкстамі новай прыроды

Тэма 6.4. Письмо і пісьмовае маўленне ў кантэксце ФГ

Письмовая мова vs. вусная мова vs. сінкрэтычная мова (аб'ядноўвае прыкметы вуснай і пісьмовай мовы, спантанная пісьмовая мова, у віртуальных зносінах – у чатах, паведамленнях, смс, форумах, электроннай перапісцы і інш. формах інтэрнэт-камунікацыі; эматыконы. Яна віртуальная, дыстантная, апасродкаваная, дынамічная, рэалізаваная, актуалізацыя рыс размоўнасці).

Граматынасць пісьма (свабоднае валоданне лексічнымі адзінкамі, правіламі граматыкі, арфаграфіі, пунктуацыі) vs граматынасць пісьмовай мовы (багаты слоўнікавы запас, разнастайнасці граматычных канструкцый, выкарыстання ў адпаведнасці з маўленчай сітуацыяй, этыкай зносін, нацэлена на паспяховае пісьмовыя зносіны, адэкватнае разуменне адрасантам тэксту).

Прыкметы правільнай мовы (мэтазгоднасць, правільнасць, арыгінальнасць, адпаведнасць стылю, форме мовы, этыцы зносін). Гібрыдныя жанры: суцэльныя і несуцэльныя пісьмовыя тэксты.

Праца па станцыях. Графічная фасілітацыя. Графічныя арганізатары інфармацыі (мадэль праграмы выказвання). Метафарычная Інфаграфіка. Стварэнне тэкстаў па шаблоне (сінквейн, люстраны сінквейн, дыяманта, піраміда).

Тэма 6.5. Творчая лабараторыя тэксту (стварэнне першасных і другасных тэкстаў)

Віды другасных тэкстаў (план, канспект, рэферат, анатацыя, рэцэнзія, рэзюмэ). Жанравая адметнасць. Жанры другасных тэкстаў без суб'ектыўных элементаў (асабліваасці рэзюмэ, анатацыі, рэферата). Другасны тэкст як вынік дыялогу з тэкстам-арыгіналам (выказаць меркаванне, аргументы, прыклады па змесце тэксту, напісаць каментар да публікацыі ў блогу, выказаць свае здагадкі). Стварэнне тэксту шляхам змены жанравых характарыстык зыходнага тэксту. Складанне несуцэльнага тэксту на аснове суцэльнага.

Праца па станцыях. Крэатыўны ліст. Стварэнне тэкстаў з метафарычным пераасэнсаваннем зместу (дыдактычная казка, пашпарт дзеяслова...). Інтэрнэт-тэкст (гіпертэкст – дысплейны галінаваны тэкст: гіперспасылкі + асарці-кампазіцыя (аўдыё-, відэафрагменты, ілюстрацыі, тлумачэнне).

Дызайн-мысленне. Падыход да стварэння тэкстаў, заснаваны на разуменні патрэб чытача. Мазгавы штурм і яго варыяцыі. Кошык ідэй. «Механізмы мыслення» Эдвара дэ Бона.

Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў пісьмовай мовы ў кантэксце ФГ ў вучняў. Крытэрыі ацэньвання суцэльных, несуцэльных і крэалізаваных тэкстаў.

Стварэнне крэалізаваных і мультымедыйных тэкстаў на выбар (фрагмент сайта, буктрэйлер, рэклама, комікс).

Тэма 6.6. Стратэгіі функцыянальнага слухання.

Віды слухання (інфарматыўнае – разуменне зместу, асноўнай думкі, аўтарскай задумы; рэфлексіўнае – водгук; функцыянальнае – прымяненне ведаў у вучэбнай і невучэбнай дзяяльнасці, асэнсаванне і засваенне інфармацыі з вуснага тэксту з мэтай яе выкарыстання ў канкрэтных сітуацыях). Віды функцыянальнага слухання (актыўны – удзел у гутарцы з мэтай разумення

пачутага, прагледжанага тэксту, усталяваць кантакт; эмпатычнае – ўсвядомленае суперажыванне таму, хто гаворыць; эфектыўнае – дасягнуць жаданага выніку). Бар’еры слухання. Граматнасць слухання (здольнасць разумець, выкарыстоўваць вусныя, аўдыёвізуальныя тэксты для пашырэння ведаў, актыўнага ўдзелу ў жыцці; дакладнасць, глыбіня разумення маўленчага паведамлення, яго наступнае аднаўленне).

Віды навучальнага слухання (глабальнае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), дэталёвае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), крытычнае (здабываецца канцэптуальная, падтэкставая інфармацыя, ацаніць дакладнасць, актуальнасць, ролю). Этапы працы з відэаматэрыяламі і іх задачы, тыпы заданняў для кожнага з этапаў: да праслухоўвання, падчас праслухоўвання, пасля праслухоўвання.

Тэма 6.7. Функцыянальнае слуханне мультымедычнага тэксту

Віды мультымедычных тэкстаў.

Навучальны відэаскрайбінг. Дынамічная Інфаграфіка (відэаінфаграфіка) – прэзентацыйны інфаграфічны ролік, які тлумачыць відэаролік.

Буктрэйлер. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў функцыянальнага слухання ў вучняў. Навыкі функцыянальнага слухання (авалоданне ўменнямі ўспрымання, разумення, апрацоўкі, аналізу, інтэрпрэтацыі, ацэнкі інфармацыі, заключанай у вусных тэкстах, прымяненне яе для вырашэння канкрэтных задач).

Тэма 6.8. Граматнасць вуснай мовы

Пісьмовая маналагічная мова. Пісьмовая дыялагічная мова. Віды дыялагічнага ўзаемадзеяння (інтэрв’ю, палеміка, дыскусія, дыспут, гутарка). Пісьменныя маўленчыя паводзіны. Лічбавы этыкет (нетыкет). Правілы канструктыўных паводзін у інтэрнэце. Вучэбная гутарка, яе віды (уступная, аналітычная, эўрыстычная, выніковая; перадтэкставая і паслятэкставая гутарка). Гутарка па несучэльным, крэалізваным тэксце, ілюстрацыях, фатаграфіях.

Тэма 6.9. Аргументацыя

Будова аргументу. Лінія аргументацыі. Стратэгіі прывядзення аргументаў. Прамоўніцкія прыёмы (1 па выбары). Маркеры аргументацыі ў навуковым тэксце (пацверджанне, абвяржэнне, тлумачэнне...). Контраргументацыя ў навуковым дыскурсе (адказы экспертам і рэцэнзентам, фокус абвяржэння...). Вучэбная дыскусія. Дэбаты.

7. ПРЭЗЕНТАЦЫЯ І ПУБЛІЧНАЕ ВЫСТУПЛЕННЕ

Партытура навуковага публічнага выступу. Маўленчы каркас прэзентацыі. Гнуткасць сцэнарнага плану. Кампазіцыйныя прыёмы прыцягнення ўвагі. Прэзентацыя як разнавіднасць публічнай прамовы. Звязка «ілюстрацыя–тэкст». Эрганамічны дызайн прэзентацыі. Навуковая прэзентацыя, прэзентацыя ідэй (праекта) – стэндавы даклад.

**Вучэбна-метадычная карта вучэбнай дысцыпліны
(дзённая форма атрымання вышэйшай адукацыі)**

№ раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Самастойная праца	Матэрыяльнае забеспячэнне заняткаў (наглядныя і метадычныя дапаможнікі)	Літаратура	Формы кантролю ведаў
		Лекцыі	Практычныя заняткі				
ФАРМІРАВАННЕ ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЙ ГРАМАТНАСЦІ ПРЫ НАВУЧАННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ		34	34	52			
1.	Уводзіны	2	2	4			
1.1.	<i>Нарматыўна-прававая база фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьніка</i> 1. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі ад 13 студзеня 2011 г. у новай рэдакцыі ад 14 студзеня 2022 г. № 154-з. 2. PISA-2018 у Рэспубліцы Беларусь. PISA: Чытацкая граматынасць. – Мінск: РІКВ, 2020. — 201 с. 3. Асноўныя вынікі міжнароднага параўнальнага даследавання PISA-2018. – Мінск: РІКВ, 2019. – 240 с. 4. Канцэпцыя развіцця педагагічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на 2021–2025 гады. Зацверджана загадам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 13.05.2021. № 366. 5. Канцэпцыя развіцця сістэмы адукацыі Рэспублікі Беларусь да 2030 года (падрыхтавана ў развіццё рашэнняў VI Усебеларускага народнага сходу).	2		2	Мультымедычныя сродкі, падручнікі	2, 3, 8	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

1.2.	Паняцце функцыянальнай граматынасьці. Віды функцыянальнай граматынасьці 1. Функцыянальная граматынасьць чалавека: паняцце і структура. 2. Сувязь курсу «ФГ» з іншымі філалагічнымі дысцыплінамі: лінгвістыкай, рыторыкай. 3. Функцыянальная граматынасьць vs. Функцыянальная непісьменнасьць. 4. Навыкі і кампетэнцыі XXI стагоддзя. Віды функцыянальнай граматынасьці (чытацкая, матэматычная, фінансавая, інфармацыйная, камунікатыўная). 5. Характарыстыка відаў функцыянальнай граматынасьці. 6. Глобальныя кампетэнцыі і крэатыўнае мысленне.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 5	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
2.	Метадалагічныя аспекты фарміравання і ацэнкі функцыянальнай граматынасьці вучняў	6	4	6			
2.1.	Акадэмічная і функцыянальная граматынасьць: агульнае і рознае 1. Функцыянальная граматынасьць як паказчык якасьці сучаснай адукацыі. 2. Абгрунтаванне змен у сферы адукацыі для развіцця новых кампетэнцый.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 3	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
2.2.	Акадэмічная і функцыянальная пісьменнасьць. 1. Акадэмічная і функцыянальная граматынасьць. 2. Адрозненне функцыянальнай граматынасьці ад акадэмічнай. Канцэпттуальныя рамкі ацэнкі функцыянальнай граматынасьці ў кантэксце міжнароднага даследавання PISA.	2			Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 5, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
2.3.	Аktуальныя праблемы фарміравання функцыянальнай граматынасьці ў кантэксце патрабаванняў сучаснасці 1. Аktуальныя практыкі фарміравання функцыянальнай граматынасьці на ўроках і ў пазаўрочнай дзейнасці.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 3, 5	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
2.4.	Патрабаванні да функцыянальнай граматынасьці школьнікаў 1. Кампетэнтнасьць мыслення. разуменне, аналіз і інтэрпрэтацыя задачы. 2. Пошук і вылучэнне заканамернасцей у масіве фактаў; ідэнтыфікацыя няўна зададзеных якасцей прадметаў і з'яў, схаваных рэсурсаў для вырашэння задачы; выбудоўванне прычынна-следчых сувязей, у тым ліку разгалінаваных з неабходнай ступенню дэталізацыі.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 2, 6	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	3. Кампетэнтнасць узаемадзеяння з іншымі. 4. Кампетэнтнасць узаемадзеяння з сабой: самарэгуляцыя, самакантроль, у тым ліку распазнаванне сваіх эмоцый і кіраванне імі; самаарганізацыя – здольнасць чалавека рэфлексіўна ставіцца да сваёй дзейнасці, мабілізаваць сябе на выкананне задач, здольнасць выбіраць стратэгію настойлівасці або гнуткасці.						
2.5.	<i>Удзел Беларусі ў іншых міжнародных праектах (TIMSS «Ацэнка матэматычнай і прыродазнаўчанавуковай граматычнасці вучняў», PIRLS «Вывучэнне якасці чытання і разуменне тэксту»)</i> 1. Аналаг PISA ў Расіі. Агульная характарыстыка даследавання ў Рэспубліцы Беларусь.		2		Мультымедычныя сродкі, падручнікі	1, 3, 5	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
3.	Сістэма вучэбна-пазнавальных задач, накіраваных на развіццё акадэмічнай граматычнасці	4	2	4			
3.1.	<i>Задачы фарміравання функцыянальнай граматычнасці</i> 1. Задачы фарміравання функцыянальнай граматычнасці ў іх суадносінах з сучаснымі тэндэнцыямі развіцця зместу адукацыі. 2. Сутнасць рашэння творчых вучэбна-пазнавальных задач. 3. Роля вучэбна-пазнавальных задач пры фарміраванні і ацэньванні функцыянальнай граматычнасці.	2		2	Мультымедычныя сродкі, падручнікі	1, 8, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
3.2.	<i>Метадычныя патрабаванні да вучэбных матэрыялаў для фарміравання функцыянальнай граматычнасці</i> 1. Адбор і структураванне вучэбнага зместу, арыентаванага на развіццё функцыянальнай граматычнасці. 2. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.		2	2	Мультымедычныя сродкі, падручнікі	3, 1, 8	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
3.3.	<i>Праектаванне навучальнага працэсу, накіраванага на фарміраванне функцыянальнай граматычнасці</i> 1. Адрозненне заданняў на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці ад традыцыйных вучэбна-пазнавальных задач. 2. Сутнасць назвы «комплексныя і кантэкстныя заданні» пры фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці. 3. Кампетэнтнасая арыентаванасць заданняў на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. 4. Сістэмаўтваральны элемент заданняў на фарміраванне і	2			Мультымедычныя сродкі, падручнікі	4, 6, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	ацэнку функцыянальнай граматынасці. 5. Практыкум па сучасных адукацыйных тэхналогіях фарміравання і ацэнкі функцыянальнай граматынасці.						
4.	Метадычныя аспекты фарміравання і ацэнкі функцыянальнай граматынасці	8	12	14			
4.1.	<i>Паняцці «кампетэнцыя», «кампетэнтнасць» у сучаснай педагагічнай літаратуры.</i> 1. Кампетэнтнасны падыход у адукацыі. Матрыца кампетэнцый сучаснага настаўніка рускай мовы. 2. Метадычныя рэкамендацыі па стварэнні кампетэнтна-арыентаваных заданняў для развіцця функцыянальнай граматынасці навучэнцаў.	2			Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	3, 4, 7	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
4.2.	<i>Механізмы фарміравання функцыянальнай граматынасці школьнікаў</i> 1. Асаблівасці вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматынасці. 2. Структура вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматынасці.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	4, 5, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
4.3.	<i>Метадычныя аспекты фарміравання функцыянальнай граматынасці</i> 1. Сістэма практыкаванняў для фарміравання моўнай, чытацкай, матэматычнай, прыродазнаўчанавуковай граматынасці.	2			Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	3, 4	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
4.4.	<i>Метадычныя аспекты ацэнкі функцыянальнай граматынасці</i> 1. Развіццё кампетэнцыі «Знаходзіць і здабываць інфармацыю»: праца з тэкстамі, табліцамі, дыяграмамі, графікамі, інфаграфікай. 2. Развіццё кампетэнцыі па асэнсаванні і ацэньванню зместу і формы тэксту; уключаць школьнікаў у дзейнасць па ацэнцы стылю і якасці прадастаўленага тэксту, а таксама па выкарыстанні ўласных ведаў, меркаванняў і адносін для звязвання інфармацыі, прадстаўленай у тэксце, з канцэптuallyнымі і эксперыментальнымі ўяўленнямі дзіцяці. 3. Развіццё кампетэнцыі «Інтэграваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю» – вучыць школьнікаў ацэньваць дакладнасць інфармацыі, а таксама знаходзіць спосабы супастаўлення супярэчаць фрагментаў тэксту. 4. Фарміраванне матэматычнай граматынасці. Фарміраванне наступных разумовых працэсаў матэматычнай граматынасці		2		Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	5, 6, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	(кампетэнцый): «прымяняць матэматычныя паняцці, факты, працэдуры», «фармуляваць сітуацыю матэматычна», «інтэрпрэтаваць, выкарыстоўваць і ацэньваць матэматычныя вынікі». 5. Фарміраванне ў навучэнцаў кампетэнцый камунікатыўнай і навуковай граматычнасці: – «Інтэрпрэтацыя дадзеных і выкарыстанне навуковых доказаў для атрымання высноў», «Навуковае тлумачэнне зяў», «Распазнаванне навуковых пытанняў і прымяненне метадаў прыродазнаўчанавуковага даследавання».						
4.5.	<i>Асаблівасці заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматычнасці</i> 1. Спецыфіка заданняў, накіраваных на ацэнку чытацкай пісьменнасці. 2. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку матэматычнай граматычнасці. 3. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчанавуковай граматычнасці. 4. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматычнасці, крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	4, 2, 7	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
4.6.	<i>Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматычнасці</i> 1. Па чытацкай граматычнасці: аналіз інфармацыі, прадстаўленай у некалькіх тэкстах; крытычнае асэнсаванне зместу прадстаўленых тэкстаў для атрымання дакладнай інфармацыі: 1) Знайсці і атрымаць (паведамленне або інфармацыю); 2) Інтэграваць і інтэрпрэтаваць (паведамленне); 3. Асэнсаваць і ацаніць (паведамленне). 2. Знайсці і атрымаць: прагляд тэксту і знаходжанне інфармацыі. Пошук і выманне інфармацыі сярод некалькіх тэкстаў. 3. Інтэграваць і інтэрпрэтаваць: выяўленне літаральнага сэнсу; разуменне літаральнага сэнсу прапаноў або кароткіх урыўкаў, які закладзены ў пытанні з дапамогай перафразіравання інфармацыі. 4. Асэнсаваць і ацаніць: абагульненне і фармуляванне высноў; сумаванне інфармацыі, дадзенай у прапановах або цэлым		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	3, 5, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	урыўку. 5. Верыфікацыя тэксту – ацэнка актуальнасці, дакладнасці, аб’ектыўнасці інфармацыі ў тэксце. 6. Разважанне над зместам і формай – ацэнка спосабу выражэння з пункту гледжання аўтара і / або яго мэты. Выяўленне і ліквідацыю супярэчнасцяў.						
4.7.	<i>Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчанавуковай граматыкі</i> 1. Заданні на веданне заканамернасцей. 2. Арыентавацца ў сукупнасці вивучаных прыродазнаўчанавуковых канцэпцый і тэорый, разумець іх сутнасць, спецыфіку прымянення, вобласць і асаблівасці ўплыву, абмежаванні, ведаць велічыні, якія выкарыстоўваюцца, адзінкі вымярэння і іх суадносіны; вызначаць канцэпцыі і тэорыі, якія характарызуюць праходжанне канкрэтнага працэсу або з’явы, аргументаваць іх выкарыстанне; прагназаваць на аснове навуковых ведаў развіццё разгляданага працэсу або з’явы з улікам усяго спектру варыяцый.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 6, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
4.8.	<i>Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматыкі</i> 1. Грошы і аперацыі з імі, планаванне і кіраванне фінансамі, рызыка і ўзнагароды. выяўленне фінансавай інфармацыі, аналіз інфармацыі ў фінансавым кантэксце, ацэнка фінансавых праблем і прымяненне фінансавых ведаў.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	3, 4, 7	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
4.9.	<i>Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый</i> 1. Методыкі крэатыўнасці (творчасці) уключаюць усе ці частку з наступнай сукупнасці пералічаных этапаў (работ): выразная фармулёўка праблемы; збор зыходных дадзеных; выпрацоўка крытэрыяў структуравання зыходных дадзеных; структураванне зыходных дадзеных; ўсебаковае вивучэнне зыходных дадзеных; пашырэнне вобласці праблематыкі; фармулёўка некалькіх пунктаў гледжання на праблему; фармулёўка аптымальнага мноства рашэнняў; выпрацоўка крытэрыяў адбору перспектыўных ідэй, рашэнняў; зняцце ментальных блакад; паскарэнне працэсу нараджэння ідэй; адбор эфектыўных і арыгінальных варыянтаў вырашэння праблемы.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	5, 6, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

4.10.	Паняці «фарміруючае ацэньванне», «актыўная ацэнка». 1. Фарміруючае і падсумоўваючае ацэньванне: параўнальная характарыстыка. Зваротная сувязь як ядро фарміруе ацэньвання. 2. Метадычныя рэкамендацыі па ўжыванні фарміруючага ацэньвання на вучэбных занятках па беларускай мове.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	4, 5, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
5.	Асаблівасці сістэмы ацэньвання функцыянальнай граматычнасці навучэнцаў. Распрацоўка заданняў па фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці	2	4	6	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	3, 7, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
5.1.	Распрацоўка заданняў па фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці 1. Асаблівасці кампетэнтнасна арыентаваных заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматычнасці школьнікаў. 2. Структура задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. 3. Фармулёўка сюжэту задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. Крытэрыі ацэнкі задач, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	5, 17, 18	Рэйтынгавая кантрольная работа № 1.
5.2.	Падрыхтоўка заданняў па фарміраванні функцыянальнай граматычнасці школьнікаў 1. Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматычнасці; фарміраванне і ацэнку матэматычнай граматычнасці; фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчанавуковай граматычнасці.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	5,10, 16	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
5.3.	Ацэнка функцыянальнай граматычнасці школьнікаў 1. Функцыянальная граматычнасць і ацэнка якасці адукацыі. 2. Сістэма ацэньвання узроўняў фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьнікаў, у тым ліку ацэньванне вучэбнай дзейнасці. 3. Спосабы аб'ектыўнай ацэнкі прадметных і метапрадметных вынікаў з улікам нераўнамернасці індыўдуальнага псіхічнага развіцця дзяцей школьнага ўзросту. 4. Фарміруючае ацэньванне. Кантроль дынамікі развіцця функцыянальнай граматычнасці школьніка (педагагічная дыягностыка). 5. Ацэнка чытацкай граматычнасці школьнікаў. Ацэнка		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	5,10, 17	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	матэматычнай граматычнай школьнікаў. Ацэнка прыродазнаўчанавуковай граматычнай школьнікаў. 6. Карэкціроўка вучэбнай дзейнасці, зыходзячы з дадзеных маніторынгу (PISA).						
6.	Функцыянальнае чытанне	10	8	16			
6.1.	Тэкст. Віды прадстаўлення інфармацыі ў тэксце. Узроўні разумення тэксту (фактычны, інтэрпрэтацыйны, узровень прымянення). 1. Эстэтычнае, функцыянальнае (формула), этычнае, сэнсавое чытанне: функцыі, падабенства і адрозненні. 2. Асаблівасці дысплейнага чытання. 3. Чытацкія ўменні (апора на тэкст – знайсці і вылучыць інфармацыю, інтэграваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю; апора на пазатэкставыя веды (аналіз, сінтэз, ацэнка: асэнсаваць і ацаніць форму і змест тэксту). 4. Фрэймавы аналіз тэксту. Віды кампрэсіі тэксту. Праца з ключавымі словамі.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	6, 7, 18	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
6.2.	Суцэльныя і несуцэльныя тэксты як сродак развіцця функцыянальнай пісьменнасці навучэнцаў 1. Лінейныя і нелінейныя тэксты ў адукацыйнай асяроддзі. Полікодавыя тэксты. 2. Тэксты новай прыроды: тыпалогія, структура, функцыянаванне. 3. Тэксты новай прыроды як аб'ект функцыянальнага чытання.		2		Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	7, 4, 19	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
6.3.	Стратэгіі развіцця навыкаў функцыянальнага чытання 1. Віды чытання. Спосабы ажыццяўлення чытацкай дзейнасці. 2. Узроўні ўспрымання тэксту і пранікнення ў яго змест. 3. Стратэгіяльны падыход у навучанні эфектыўнаму сэнсавому чытанню. 4. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў функцыянальнага чытання ў вучняў. 5. Стварэнне інтэрактыўнага дыдактычнага кантэнтнага для працы з тэкстамі новай прыроды.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	8, 10, 19	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
6.4.	Пісьмо і пісьмовае маўленне ў кантэксце ФГ 1. Пісьмовая мова vs. вусная мова vs. сінкрэтычная мова (аб'ядноўвае прыкметы вуснай і пісьмовай мовы, спантанная пісьмовая мова, у віртуальным зносінах – у чатах,		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	4, 6, 16	Рэйтынгавая кантрольная работа № 2.

	паведамленнях, смс, форумах, электроннай перапісцы і інш. формах інтэрнэт-камунікацыі; эматыконы. Яна віртуальная, дыстантная, апасродкаваная, дынамічная, рэалізаваная, актуалізацыя рыс размоўнасці). 2. Граматнасць пісьма (свабоднае валоданне лексічнымі адзінкамі, правіламі граматыкі, арфаграфіі, пунктуацыі) vs. граматнасць пісьмовай мовы (багаты слоўніковы запас, разнастайнасці граматычных канструкцый, выкарыстання ў адпаведнасці з маўленчай сітуацыяй, этыкай зносін, нацэлена на паспяховае пісьмовыя зносіны, адэкватнае разуменне адрасантам тэксту). 3. Прыкметы правільнай мовы (мэтазгоднасць, правільнасць, арыгінальнасць, адпаведнасць стылю, форме мовы, этыцы зносін). Гібрыдныя жанры: суцэльныя і несуцэльныя пісьмовыя тэксты. 4. Праца па станцыях. Графічная фасілітацыя. Графічныя арганізатары інфармацыі (мадэль праграмы выказвання). Метафарычная Інфаграфіка. Стварэнне тэкстаў па шаблоне (сінквейн, люстраны сінквейн, дыяманта, піраміда).						
6.5.	<i>Творчая лабараторыя тэксту (стварэнне першасных і другасных тэкстаў)</i> 1. Віды другасных тэкстаў (план, канспект, рэферат, анатацыя, рэцэнзія, рэзюмэ). Жанравая адметнасць. Жанры другасных тэкстаў без суб'ектыўных элементаў (асаблівасці рэзюмэ, анатацыі, рэферата). 2. Другасны тэкст як вынік дыялогу з тэкстам-арыгіналам (выказаць меркаванне, аргументы, прыклады па змесце тэксту, напісаць каментар да публікацыі ў блогу, выказаць свае здагадкі). Стварэнне тэксту шляхам змены жанравых характарыстык зыходнага тэксту. Складанне несуцэльнага тэксту на аснове суцэльнага. 3. Праца па станцыях. Крэатыўны ліст. Стварэнне тэкстаў з метафарычным пераасэнсаваннем зместу (дыдактычная казка, пашпарт дзеяслова...). Інтэрнэт-тэкст (гіпертэкст – дысплейны галінаваны тэкст: гіперспасылкі + асарці-кампазіцыя (аўдыё-, відэафрагменты, ілюстрацыі, тлумачэнне). 4. Дызайн-мысленне. Падыход да стварэння тэкстаў, заснаваны	2		2	Мультимедыйныя сродкі, падручнікі	4, 6 8,	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	на разуменні патрэб чытача. Мазгавы штурм і яго варыяцыі. Кошык ідэй. «Механізмы мыслення» Эдвара дэ Бона. 5. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў пісьмовай мовы ў кантэксце ФГ ў вучняў. Крытэрыі ацэньвання суцэльных, несуцэльных і крэалізаваных тэкстаў. 6. Стварэнне крэалізаваных і мультымедыйных тэкстаў на выбар (фрагмент сайта, буктрэйлер, рэклама, комікс).						
6.6.	Стратэгіі функцыянальнага слухання. 1. Віды слухання (інфарматыўнае – разуменне зместу, асноўнай думкі, аўтарскай задумы; рэфлексіўнае – водгук; функцыянальнае – прымяненне ведаў у вучэбнай і невучэбнай дэталі, асэнсаванне і засваенне інфармацыі з вуснага тэксту з мэтай яе выкарыстання ў канкрэтных сітуацыях). Віды функцыянальнага слухання (актыўны – удзел у гутарцы з мэтай разумення пачутага, прагледжанага тэксту, усталяваць кантакт; эмпатычнае – ўсвядомленае суперажыванне таму, хто гаворыць; эфектыўнае – дасягнуць жаданага выніку). Бар’еры слухання. 2. Граматнасць слухання (здольнасць разумець, выкарыстоўваць вусныя, аўдыёвізуальныя тэксты для пашырэння ведаў, актыўнага ўдзелу ў жыцці; дакладнасць, глыбіня разумення маўленчага паведамлення, яго наступнае аднаўленне). 3. Віды навучальнага слухання (глабальнае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), дэталёвае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), крытычнае (здабываецца канцэптуальная, падтэкставая інфармацыя, ацаніць дакладнасць, актуальнасць, ролю). 4. Этапы працы з відэаматэрыяламі і іх задачы, тыпы заданняў для кожнага з этапаў: да праслухоўвання, падчас праслухоўвання, пасля праслухоўвання.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	3, 7, 19	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
6.7.	Функцыянальнае слуханне мультымедыйнага тэксту 1. Віды мультымедыйных тэкстаў 2. Навучальны відэаскрайбінг. Дынамічная Інфаграфіка (відэаінфаграфіка) – прэзентацыйны інфаграфічны ролік, які тлумачыць відэаролік. 3. Буктрэйлер. 4. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	7, 9, 12	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме

	навыкаў функцыянальнага слухання ў вучняў. 5. Навыкі функцыянальнага слухання (авалоданне ўменнямі ўспрымання, разумення, апрацоўкі, аналізу, інтэрпрэтацыі, ацэнкі інфармацыі, заключанай у вусных тэкстах, прымяненне яе для вырашэння канкрэтных задач).						
6.8.	Граматынасць вуснай мовы 1. Пісьмовая маналагічная мова. Пісьмовая дыялагічная мова. Віды дыялагічнага ўзаемадзеяння (інтэрв'ю, палеміка, дыскусія, дыспут, гутарка). 2. Пісьменныя маўленчыя паводзіны. Лічбавы этыкет (нетыкет). Правілы канструктыўных паводзін у інтэрнэце. 3. Вучэбная гутарка, яе віды (уступная, аналітычная, эўрыстычная, выніковая; перадтэкставая і паслятэкставая гутарка). Гутарка па несущельным, крэалізаваным тэксце, ілюстрацыях, фатаграфіях.		2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 3, 5.	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
6.9.	Аргументацыя 1. Будова аргументу. Лінія аргументацыі. Стратэгіі прывядзення аргументаў. 2. Прамоўніцкія прыёмы (1 па выбары). Маркеры аргументацыі ў навуковым тэксце (пацверджанне, абвяржэнне, тлумачэнне...) 3. Контраргументацыя ў навуковым дыскурсе (адказы экспертам і рэцэнзентам, фокус абвяржэння...). Вучэбная дыскусія. Дэбаты.	2		2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	4, 10	Апытванне, вуснае паведамленне, тэст па тэме
7.	Прэзентацыя і публічнае выступленне	2	2	2			
7.1.	1. Партытура навуковага публічнага выступу. 2. Маўленчы каркас прэзентацыі. Гнуткасць сцэнарнага плану. 3. Кампазіцыйныя прыёмы прыцягнення ўвагі. 4. Прэзентацыя як разнавіднасць публічнай прамовы. Звязка «ілюстрацыя–тэкст». 5. Эрганамічны дызайн прэзентацыі. 6. Навуковая прэзентацыя, прэзентацыя ідэй (праекта) – стэндавы даклад.	2	2	2	Мультымедыйныя сродкі, падручнікі	1, 5, 12	Рэйтынгавая кантрольная работа № 3.
	Усяго: 120	34	34	52			экзамен

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Асноўная літаратура

1. Левушкина, О. Н. Словарная работа в начальных классах : пособие для учителей / О. Н. Левушкина. – М. : Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС, 2003. – 95 с.
2. Романова, Н. В. Идеальная грамотность. Русский язык без правил и словарей / Н. Романова. – СПб. : Питер, 2018. – 201 с.
3. Соболева А. Е. Пишу без ошибок : русский язык с нейропсихологом / А. Е. Соболева, Е. Н. Емельянова. – СПб. : Питер : Лидер, 2009. – 94 с.

Дадатковая літаратура

1. PISA 2018 Assessment and Analytical Framework. – Paris : OECD Publishing, 2019. – 308 p.
2. Алексашина, И. Ю. Формирование и оценка функциональной грамотности учащихся : учеб.-метод, пособие / И. Ю. Алексашина, О. А. Абдулаева, Ю. П. Киселёв ; науч. ред. И. Ю. Алексашина. – СПб. : КАРО, 2019. – 160 с.
3. Боровских, А. В. О понятии математической грамотности / А. В. Боровских // Педагогика. – 2022. – № 3. – С. 33–45.
4. Гордеева, И.В. Подготовка будущих учителей к формированию функциональной грамотности обучающихся // Весці БДПУ. – Серыя 1. – 2022. – № 1. – С. 28–32.
5. Жук, О. Л. PISA-2018 в Республике Беларусь. Математическая грамотность / О. Л. Жук ; под науч. ред. Г. С. Ковалёвой. – Минск : Медисонт, 2021. – 50 с.
6. Жук, О. Л. Модель готовности будущего учителя к формированию функциональной грамотности учащихся / О. Л. Жук // Весці БДПУ. – Серыя 1. – 2022. – № 2. – С. 6–13.
7. Жук, О.Л. Направления и механизмы подготовки будущих педагогов к формированию у школьников функциональной грамотности / О. Л. Жук // Весці БДПУ. Серыя 1. – 2021. – № 3. – С. 6–12.
8. Канашевич, Т.Н. PISA-2018 в Республике Беларусь. Естественнонаучная грамотность / Т.Н. Канашевич ; под науч. ред. Г.С. Ковалёвой. – Минск : Медисонт, 2021. – 62 с.
9. Ковальчук, Т.А. Естественно-научная функциональная грамотность как ценностно-целевой ориентир начального образования // Пачатковая школа. – 2022. – № 4. – С. 14-21.
10. Ковальчук, Т.А. Новае ў змесце пачатковай адукацыі // Пачатковая школа. – 2022. – № 5. – С. 15-20.
11. Концепция Национальной стратегии устойчивого развития Республики Беларусь на период до 2035 года [Электронный ресурс]. –

Режим доступа: <https://www.economy.gov.by/uploads/files/ObsugdaemNPA/Kontseptsija-na-sajt.pdf>. – Дата доступа : 10.09.2023.

12. Концепция развития системы образования Республики Беларусь до 2030 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://edsh.by/zhurnal/statia/razrobotan-proektkoncepcii-razvitiya-sistemy-obrazovaniya-do-2030-goda>. – Дата доступа : 10.09.2023.

13. Луо, М. Э. Новый взгляд на образование: раскрывая потенциал образовательных технологий [Электронный ресурс] / М. Э. Луо, В. В. Бутенко, К. Е. Полуниин // Образовательная политика. – 2015. – № 2 (68). – С. 72–110. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/novyy-vzglyad-na-obrazovanie-raskryvaya-potentsial-obrazovatelnyh-tehnologiy>. – Дата доступа : 18.09.2023.

14. Об утверждении образовательных стандартов общего среднего образования [Электронный ресурс] : постановление Министерства образования Республики Беларусь от 26.12.2018 № 125 // Национальный образовательный портал. – Режим доступа : <https://adu.by/images/2019/01/obr-standarty-ob-sred-obrazovaniya.pdf>. – Дата доступа : 04.10.2023.

15. Образовательная система «Школа 2100». Педагогика здравого смысла : сборник материалов / под науч. ред. А. А. Леонтьева. – М. : Баласс : Издательский дом РАО, 2003. – 368 с.

16. Позняк, А. В. PISA-2018 в Республике Беларусь. Читательская грамотность / А. В. Позняк ; под науч. ред. Г. С. Ковалёвой. – Минск : Медисонт, 2021. – 68 с.

17. Титовец, Т. Е. PISA-2018 в Республике Беларусь. Общая характеристика исследования. Социокультурный контекст / Т. Е. Титовец, М. Б. Горбунова, О. В. Бурак ; под науч. ред. Г. С. Ковалёвой. – Минск : Медисонт, 2021. – 112 с.

18. Фролова, П. И. К вопросу об историческом развитии понятия «Функциональная грамотность» в педагогической теории и практике [Электронный ресурс] / П. И. Фролова // Наука о человеке: гуманитарные исследования. – 2016. – № 1 (23). – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-ob-istoricheskom-razvitiu-ponyatiya-funktsionalnaya-gramotnost-v-pedagogicheskoy-teorii-i-praktike>. – Дата доступа : 21.09.2023.

19. Функциональная грамотность младшего школьника : книга для учителя / Н. Ф. Виноградова [и др.] ; под ред. Н. Ф. Виноградовой. – М. : Российский учебник : ВентанаГраф, 2018. – 288 с. : ил. – (Российский учебник: Успешный педагог XXI века).

**МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫІ
ПА АРГАНІЗАЦЫІ САМАСТОЙНАЙ ПРАЦЫ СТУДЭНТАЎ
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
«ФАРМІРАВАННЕ ФУНКЦЫЯНАЛЬНАЙ ГРАМАТНАСЦІ
ПРЫ НАВУЧАННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ»**

Адна з галоўных задач, якія стаяць перад вышэйшай школай, – павышэнне якасці падрыхтоўкі будучых спецыялістаў. Будучы выпускнік павінен не толькі атрымліваць веды па прадметах, прадугледжаных вучэбнымі праграмамі, авалодаць уменнямі і навыкамі выкарыстання гэтых ведаў, метадамі даследчай працы, але і ўмець самастойна набываць новыя навуковыя звесткі.

Сістэматычна арганізаваная самастойная праца студэнтаў з’яўляецца асноўным сродкам падрыхтоўкі да самастойнай дзейнасці, а змест, метады, формы выступаюць як фактары, што ўплываюць на падрыхтоўку.

Арганізацыя кіруемай самастойнай працы студэнтаў накіравана на вырашэнне наступных **задач**:

- паўтарэнне, замацаванне і абагульненне раней атрыманых ведаў;
- удасканаленне прадметных навыкаў, фарміраванне даследчых уменняў і навыкаў;
- актывізацыя вучэбнай і навукова-даследчай дзейнасці студэнтаў;
- фарміраванне гатоўнасці студэнтаў да самастойнай адукацыі.

Крыніцамі інфармацыі пры выкананні студэнтамі кіруемай самастойнай працы могуць выступаць: канспект; друкаваныя матэрыялы; падручнікі і слоўнікі; матэрыялы на электронных носбітах.

План кіруемай самастойнай працы прадугледжвае: форму працы, змест (аб’ём) працы, тэрмін выканання, віды кантролю.

У залежнасці ад **месца і часу правядзення** самастойнай працы, характару кіраўніцтва ёю з боку выкладчыка і спосабу кантролю за яе вынікамі яна падзяляецца на наступныя віды:

- самастойная праца падчас асноўных аўдыторных заняткаў (лекцый, семінараў);
- самастойная праца пад кантролем выкладчыка ў форме планавых кансультацый, творчых кантактаў, залікаў і экзаменаў;
- пазааўдыторная самастойная праца пры выкананні студэнтам хатніх заданняў вучэбнага і творчага характару.

Самастойнасць пералічаных вышэй відаў работ даволі ўмоўная, і ў рэальным адукацыйным працэсе гэтыя віды перасякаюцца адзін з адным.

Самастойная праца студэнтаў дзённай формы атрымання адукацыі даволі разнастайная, яна можа **ўключаць**:

- выкананне самастойных работ;
- выкананне кантрольных работ, складанне схем, табліц;
- працу са спасылкавай, метадычнай і навуковай літаратурай;

- абарону выкананых работ;
- падрыхтоўку да тэсціравання і інш.

Асноўныя **віды заданняў** для самастойнай працы:

- вывучэнне навуковых і вучэбных тэкстаў (падручнікі, першакрыніцы, дадатковая літаратура);
- складанне плана тэксту;
- графічнае адлюстраванне структуры тэксту;
- канспектаванне тэксту;
- выпіскі з тэксту;
- праца са слоўнікамі, даведнікамі; азнаямленне з нарматыўнымі дакументамі;
- выкананне кампетэнтнасна-арыентаваных практычных заданняў;
- вучэбна-даследчая дзейнасць;
- выкарыстанне аўдыё- і відэазапісаў.

Для **замацавання і сістэматызацыі ведаў**, набытых студэнтамі самастойна, выкарыстоўваюцца наступныя віды дзейнасці:

- праца з канспектам лекцыі (апрацоўка тэксту), паўторная праца над вучэбным матэрыялам (з падручнікаў, першакрыніц, дадатковай літаратуры і інш.);
- складанне планаў і тэзісаў адказаў;
- складанне табліц для сістэматызацыі вучэбнага матэрыялу;
- вывучэнне нарматыўных матэрыялаў;
- адказы на кантрольныя пытанні;
- падрыхтоўка рэфератаў, дакладаў;
- падрыхтоўка прэзентацый;
- складанне бібліяграфіі і інш.

Для **фарміравання ўменняў** выкарыстоўваюцца наступныя віды дзейнасці:

- выкананне практыкаванняў па ўзоры;
- выкананне кампетэнтнасна-арыентаваных заданняў;
- рашэнне варыянтных заданняў і практыкаванняў;
- выкананне схем, табліц і інш.;
- падрыхтоўка публічнага выступлення;
- рэфлексійны аналіз прафесійных уменняў з выкарыстаннем аўдыё- і відэатэхнікі і інш.

Віды заданняў для кіруемай самастойнай працы і іх змест могуць мець варыятыўны і дыферэнцыраваны характар, улічваюць спецыфіку матэрыялу, які выносіцца на самастойнае вывучэнне.

Сярод **канкрэтных відаў самастойнай працы** рэкамендуецца выкарыстоўваць наступныя:

а) самастойная праца па ўзоры (перанос вядомага спосабу ў аналагічную сітуацыю). Пазнавальная дзейнасць студэнтаў пры выкананні гэтых заданняў выяўляецца ў асэнсаванні, запамінанні і ўзнаўленні

вучэбнага матэрыялу і прымяненні яго па ўзоры. Асноўная мэта – замацаванне ведаў, фарміраванне ўменняў і навыкаў.

б) рэканструктыўна-варыятыўная самастойная праца (перанос вядомага спосабу з пэўнай мадыфікацыяй у незнаёмую сітуацыю). На гэтым узроўні студэнт прымяняе вядомы спосаб, адаптуючы яго да новай сітуацыі.

в) эўрыстычная самастойная праца (перанос вядомых спосабаў у нестандартную сітуацыю). Пры гэтым студэнт самастойна выбірае, якія рысы ён можа вылучыць, у якой паслядоўнасці іх падаць і на якія звярнуць асаблівую ўвагу. Дзякуючы гэтаму, самастойная праца набывае даследчы характар.

Для правядзення кантролю самастойнай працы студэнтаў **выкарыстоўваюцца** розныя метады і формы, якія дазваляюць ацаніць якасць атрыманых ведаў і навыкаў.

№ п/п	Назва АС	Кароткая характарыстыка ацэначнага сродку	Прадстаўленне АС у ВП
1	Эсэ	Сродак, які дазваляе ацаніць уменне навучэнца пісьмова выкладаць сутнасць пастаўленай праблемы, самастойна аналізаваць гэтую праблему з выкарыстаннем канцэпцый і аналітычнага інструментарыя адпаведнай дысцыпліны, рабіць высновы, што абагульняюць аўтарскую пазіцыю па пастаўленай праблеме	Тэмы эсэ адлюстраваны ў табліцы «Патрабаванні да выканання самастойнай працы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне»
2	Даклад	Прадукт самастойнай працы студэнта, публічнае выступленне з прадстаўленнем атрыманых вынікаў рашэння пэўнай вучэбна-практычнай, вучэбна-даследчай або навуковай тэмы.	Тэмы дакладаў адлюстраваны ў табліцы «Патрабаванні да выканання самастойнай працы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне».
3	Мульти-медыйная прэзентацыя	Прадстаўленне зместу вучэбнага матэрыялу, вучэбнай задачы з выкарыстаннем мультымедыйных тэхналогій.	Тэматыка прэзентацый адлюстравана ў табліцы «Патрабаванні да выканання самастойнай працы студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне».

Для **кантролю** эфектыўнасці арганізацыі самастойнай працы студэнтаў можна праводзіць анкетаванне, у ходзе якога вызначаць карыснасць тых ці іншых відаў і арганізацыйных формаў самастойных работ, правільнасць і своєчасовасць іх уключэння ў навучальны працэс, дастатковасць метадычнага забеспячэння, адпаведнасць запланаванага часу на іх выкананне і г. д.

**ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫКАНАННЯ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ
СТУДЭНТАЎ ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
дзённая форма атрымання адукацыі**

№ п/п	Назва тэмы, раздзела	Коль- касць гадзін на СПС	Заданне	Форма выканан ня
1.1.	Нарматыўна-прававая база фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьніка 1. Кодэкс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі ад 13 студзеня 2011 г. у новай рэдакцыі ад 14 студзеня 2022 г. № 154-з. 2. PISA-2018 у Рэспубліцы Беларусь. PISA: Чытацкая граматынасць. – Мінск: РІКВ, 2020. – 201 с. 3. Асноўныя вынікі міжнароднага параўнальнага даследавання PISA-2018. – Мінск: РІКВ, 2019. – 240 с. 4. Канцэпцыя развіцця педагагічнай адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь на 2021–2025 гады. Зацверджана загадам міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 13.05.2021. № 366. 5. Канцэпцыя развіцця сістэмы адукацыі Рэспублікі Беларусь да 2030 года (падрыхтавана ў развіццё рашэнняў VI Усебеларускага народнага сходу).	2	Зрабіць даклад па тэме «Нарматыўна-прававая база фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьніка»	Даклад
1.2.	Паняцце функцыянальнай граматычнасці. Віды функцыянальнай граматычнасці 1. Функцыянальная граматынасць чалавека: паняцце і структура. 2. Сувязь курсу «ФГ» з іншымі філалагічнымі дысцыплінамі: лінгвістыкай, рыторыкай. 3. Функцыянальная граматынасць vs. Функцыянальная непісьменнасць. 4. Навыкі і кампетэнцыі XXI стагоддзя. Віды функцыянальнай граматычнасці (чытацкая, матэматычная, фінансавая, інфармацыйная, камунікатыўная). 5. Характарыстыка відаў функцыянальнай граматычнасці. 6. Глобальныя кампетэнцыі і крэатыўнае мысленне.	2	Заканспекціраваць наступныя тэмы і зрабіць прэзентацыю на любую тэму на выбар: 1. Функцыянальная граматынасць чалавека: паняцце і структура. 2. Сувязь курсу «ФГ» з іншымі філалагічнымі дысцыплінамі: лінгвістыкай, рыторыкай. 3. Функцыянальная граматынасць vs. Функцыянальная непісьменнасць. 4. Навыкі і кампетэнцыі XXI стагоддзя. Віды функцыянальнай граматычнасці (чытацкая, матэматычная, фінансавая, інфармацыйная, камунікатыўная). 5. Характарыстыка відаў функцыянальнай граматычнасці. 6. Глобальныя кампетэнцыі і крэатыўнае мысленне	Прэзентацыя. Канспект

2.1.	Акадэмічная і функцыянальная граматынасьць: агульнае і рознае 1. Функцыянальная граматынасьць як паказчык якасьці сучаснай адукацыі. 2. Абгрунтаванне змен у сферы адукацыі для развіцця новых кампетэнцый.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Акадэмічная і функцыянальная граматынасьць: агульнае і рознае»	Прэзентацыя
2.3.	Актualityныя праблемы фарміравання функцыянальнай граматынасьці ў кантэксьце патрабаванняў сучаснасьці 1. Актualityныя практыкі фарміравання функцыянальнай граматынасьці на ўроках і ў пазаўрочнай дзейнасьці.	2	Зрабіць даклад па тэме «Актualityныя праблемы фарміравання функцыянальнай граматынасьці ў кантэксьце патрабаванняў сучаснасьці»	Даклад
2.4.	Патрабаванні да функцыянальнай граматынасьці школьнікаў 1. Кампетэнтнасьць мыслення. разуменне, аналіз і інтэрпрэтацыя задачы. 2. Пошук і вылучэнне заканамернасцей у масіве фактаў; ідэнтыфікацыя няўзна заданых якасцей прадметаў і з'яў, схаваных рэсурсаў для вырашэння задачы; выбудоўванне прычынна-следчых сувязей, у тым ліку разгалінаваных з неабходнай ступенню дэталізацыі. 3. Кампетэнтнасьць узаемадзеяння з іншымі. 4. Кампетэнтнасьць узаемадзеяння з сабой: самарэгуляцыя, самакантроль, у тым ліку распазнаванне сваіх эмоцый і кіраванне імі; самаарганізацыя – здольнасьць чалавека рэфлексіўна ставіцца да сваёй дзейнасьці, мабілізаваць сябе на выкананне задач, здольнасьць выбіраць стратэгію настойлівасці або гнуткасці.	2	Зрабіць прэзентацыю на выбар на наступныя тэмы: 1. Кампетэнтнасьць мыслення. разуменне, аналіз і інтэрпрэтацыя задачы. 2. Пошук і вылучэнне заканамернасцей у масіве фактаў; ідэнтыфікацыя няўзна заданых якасцей прадметаў і з'яў, схаваных рэсурсаў для вырашэння задачы; выбудоўванне прычынна-следчых сувязей, у тым ліку разгалінаваных з неабходнай ступенню дэталізацыі. 3. Кампетэнтнасьць узаемадзеяння з іншымі. 4. Кампетэнтнасьць узаемадзеяння з сабой: самарэгуляцыя, самакантроль, у тым ліку распазнаванне сваіх эмоцый і кіраванне імі; самаарганізацыя – здольнасьць чалавека рэфлексіўна ставіцца да сваёй дзейнасьці, мабілізаваць сябе на выкананне задач, здольнасьць выбіраць стратэгію настойлівасці або гнуткасці.	Прэзентацыя
3.1.	Задачы фарміравання функцыянальнай граматынасьці 1. Задачы фарміравання функцыянальнай граматынасьці ў іх суадносінах з сучаснымі тэндэнцыямі развіцця зместу адукацыі. 2. Сутнасьць рашэння творчых вучэбна-пазнавальных задач. 3. Роля вучэбна-пазнавальных задач пры фарміраванні і ацэньванні функцыянальнай граматынасьці.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Задачы фарміравання функцыянальнай граматынасьці»	Прэзентацыя

3.2.	Метадычныя патрабаванні да вучэбных матэрыялаў для фарміравання функцыянальнай граматынасці 1. Адбор і структураванне вучэбнага зместу, арыентаванага на развіццё функцыянальнай граматынасці. 2. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматынасці.	2	Зрабіць даклад ці прэзентацыю па тэме «Метадычныя патрабаванні да вучэбных матэрыялаў для фарміравання функцыянальнай граматынасці»	Даклад. Прэзентацыя
4.2.	Механізмы фарміравання функцыянальнай граматынасці школьнікаў 1. Асаблівасці вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматынасці. 2. Структура вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматынасці.	2	Заканспекціраваць наступныя тэмы: 1. Асаблівасці вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматынасці. 2. Структура вучэбна-практычных заданняў для фарміравання функцыянальнай граматынасці.	Канспект
4.5.	Асаблівасці заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматынасці 1. Спецыфіка заданняў, накіраваных на ацэнку чытацкай пісьменнасці. 2. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку матэматычнай граматынасці. 3. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчанавуковай граматынасці. 4. Спецыфіка заданняў, накіраваных на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматынасці, крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Асаблівасці заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматынасці»	Прэзентацыя
4.6.	Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматынасці 1. Па чытацкай граматынасці: аналіз інфармацыі, прадстаўленай у некалькіх тэкстах; крытычнае асэнсаванне зместу прадстаўленых тэкстаў для атрымання дакладнай інфармацыі: 1. Знайсці і атрымаць (паведамленне або інфармацыю); 2. Інтэграваць і інтэрпрэтаваць (паведамленне); 3. Асэнсавать і ацаніць (паведамленне). 2. Знайсці і атрымаць: прагляд тэксту і знаходжанне інфармацыі. Пошук і выманне інфармацыі сярод некалькіх тэкстаў. 3. Інтэграваць і інтэрпрэтаваць: выяўленне літаральнага сэнсу; разуменне літаральнага сэнсу прапановы або кароткіх урывкаў, які закладзены ў пытанні з дапамогай перафразіравання інфармацыі.	2	Зрабіць даклад і прэзентацыю па тэме «Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматынасці»	Прэзентацыя. Даклад

	5. Верыфікацыя тэксту – ацэнка актуальнасці, дакладнасці, аб’ектыўнасці інфармацыі ў тэксце. 6. Разважанне над зместам і формай – ацэнка спосабу выражэння з пункту гледжання аўтара і / або яго мэты. Выяўленне і ліквідацыю супярэчнасцяў.			
4.7.	<i>Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчанавуковай граматыкі</i> 1. Заданні на веданне заканамернасцей. 2. Арыентавацца ў сукупнасці вывучаных прыродазнаўчанавуковых канцэпцый і тэорый, разумець іх сутнасць, спецыфіку прымянення, вобласць і асаблівасці ўплыву, абмежаванні, ведаць велічыні, якія выкарыстоўваюцца, адзінкі вымярэння і іх суадносіны; вызначаць канцэпцыі і тэорыі, якія характарызуюць праходжанне канкрэтнага працэсу або з’явы, аргументаваць іх выкарыстанне; прагназаваць на аснове навуковых ведаў развіццё разгляданага працэсу або з’явы з улікам усяго спектру варыяцый.	2	Заканспекціраваць наступныя тэмы: 1. Заданні на веданне заканамернасцей. 2. Арыентавацца ў сукупнасці вывучаных прыродазнаўчанавуковых канцэпцый і тэорый, разумець іх сутнасць, спецыфіку прымянення, вобласць і асаблівасці ўплыву, абмежаванні, ведаць велічыні, якія выкарыстоўваюцца, адзінкі вымярэння і іх суадносіны; вызначаць канцэпцыі і тэорыі, якія характарызуюць праходжанне канкрэтнага працэсу або з’явы, аргументаваць іх выкарыстанне; прагназаваць на аснове навуковых ведаў развіццё разгляданага працэсу або з’явы з улікам усяго спектру варыяцый.	Канспект
4.8.	<i>Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматыкі</i> 1. Грошы і аперацыі з імі, планаванне і кіраванне фінансамі, рызыка і ўзнагароды. выяўленне фінансавай інфармацыі, аналіз інфармацыі ў фінансавым кантэксце, ацэнка фінансавых праблем і прымяненне фінансавых ведаў.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку фінансавай граматыкі»	Прэзентацыя
4.9.	<i>Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый</i> 1. Методыкі крэатыўнасці (творчасці) уключаюць усе ці частку з наступнай сукупнасці пералічаных этапаў (работ): выразная фармулёўка праблемы; збор зыходных дадзеных; выпрацоўка крытэрыяў структуравання зыходных дадзеных; структураванне зыходных дадзеных; ўсебаковае вывучэнне зыходных дадзеных; пашырэнне вобласці праблематыкі; фармулёўка некалькіх пунктаў гледжання на праблему; фармулёўка аптымальнага мноства рашэнняў; выпрацоўка крытэрыяў адбору	2	Зрабіць даклад па тэме «Заданні, накіраваныя на фарміраванне і ацэнку крэатыўнасці і глабальных кампетэнцый»	Даклад

	перспектыўных ідэй, рашэнняў; зняцце ментальных блакад; паскарэнне працэсу нараджэння ідэй; адбор эфектыўных і арыгінальных варыянтаў вырашэння праблемы.			
4.10.	Паняцці «фарміруючае ацэньванне», «актыўная ацэнка». 1. Фарміруючае і падсумоўваючае ацэньванне: параўнальная характарыстыка. Зваротная сувязь як ядро фарміруе ацэньвання. 2. Метадычныя рэкамендацыі па ўжыванні фарміруючага ацэньвання на вучэбных занятках па беларускай мове.	2	Напісаць эсэ на тэмы: 1. Фарміруючае і падсумоўваючае ацэньванне: параўнальная характарыстыка. Зваротная сувязь як ядро фарміруе ацэньвання. 2. Метадычныя рэкамендацыі па ўжыванні фарміруючага ацэньвання на вучэбных занятках па беларускай мове.	Эсэ
5.1.	Распрацоўка заданняў па фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці 1. Асаблівасці кампетэнтнасна арыентаваных заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматычнасці школьнікаў. 2. Структура задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. 3. Фармулёўка сюжэту задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці. Крытэрыі ацэнкі задач, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Распрацоўка заданняў па фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматычнасці»	Прэзентацыя
5.2.	Падрыхтоўка заданняў па фарміраванні функцыянальнай граматычнасці школьнікаў 1. Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматычнасці; фарміраванне і ацэнку матэматычнай граматычнасці; фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчанавуковай граматычнасці.	2	Зрабіць даклад па тэме «Падрыхтоўка заданняў па фарміраванні функцыянальнай граматычнасці школьнікаў»	Даклад
5.3.	Ацэнка функцыянальнай граматычнасці школьнікаў 1. Функцыянальная граматычнасць і ацэнка якасці адукацыі. 2. Сістэма ацэньвання узроўняў фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьнікаў, у тым ліку ацэньванне вучэбнай дзейнасці. 3. Спосабы аб'ектыўнай ацэнкі прадметных і метапрадметных вынікаў з улікам нераўнамернасці індыўдуальнага псіхічнага развіцця дзяцей школьнага ўзросту. 4. Фарміруючае ацэньванне. Кантроль дынамікі развіцця функцыянальнай граматычнасці школьніка (педагагічная дыягностыка). 5. Ацэнка чытацкай граматычнасці школьнікаў. Ацэнка матэматычнай граматычнасці	2	Заканспекціраваць наступныя тэмы: 1. Функцыянальная граматычнасць і ацэнка якасці адукацыі. 2. Сістэма ацэньвання узроўняў фарміравання функцыянальнай граматычнасці школьнікаў, у тым ліку ацэньванне вучэбнай дзейнасці. 3. Спосабы аб'ектыўнай ацэнкі прадметных і метапрадметных вынікаў з улікам нераўнамернасці індыўдуальнага псіхічнага развіцця дзяцей школьнага ўзросту.	Канспект

	школьнікаў. Ацэнка прыродазнаўчанавуковай граматычнасці школьнікаў. 6. Карэкціроўка вучэбнай дзейнасці, зыходзячы з дадзеных маніторынгу (PISA).		4. Фарміруючае ацэньванне. Кантроль дынамікі развіцця функцыянальнай граматычнасці школьніка (педагагічная дыягностыка). 5. Ацэнка чытацкай граматычнасці школьнікаў. Ацэнка матэматычнай граматычнасці школьнікаў. Ацэнка прыродазнаўчанавуковай граматычнасці школьнікаў. 6. Карэкціроўка вучэбнай дзейнасці, зыходзячы з дадзеных маніторынгу (PISA).	
6.1.	Тэкст. Віды прадстаўлення інфармацыі ў тэксце. Узроўні разумення тэксту (фактычны, інтэрпрэтацыйны, узровень прымянення) 1. Эстэтычнае, функцыянальнае (формула), этычнае, сэнсавае чытанне: функцыі, падабенства і адрозненні. 2. Асаблівасці дысплейнага чытання. 3. Чытацкія ўменні (апора на тэкст – знайсці і вылучыць інфармацыю, інтэграваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю; апора на пазатэкставыя веды (аналіз, сінтэз, ацэнка: асэнсаваць і ацаніць форму і змест тэксту). 4. Фреймавы аналіз тэксту. Віды кампрэсіі тэксту. Праца з ключавымі словамі.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Тэкст. Віды прадстаўлення інфармацыі ў тэксце. Узроўні разумення тэксту (фактычны, інтэрпрэтацыйны, узровень прымянення)»	Прэзентацыя
6.3.	Стратэгіі развіцця навыкаў функцыянальнага чытання 1. Віды чытання. Спосабы ажыццяўлення чытацкай дзейнасці. 2. Узроўні ўспрымання тэксту і пранікнення ў яго змест. 3. Стратэгіяльны падыход у навучанні эфектыўнаму сэнсаваму чытання. 4. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў функцыянальнага чытання ў вучняў. 5. Стварэнне інтэрактыўнага дыдактычнага кантэнту для працы з тэкстамі новай прыроды.	2	Зрабіць даклад па тэме «Стратэгіі развіцця навыкаў функцыянальнага чытання»	Даклад
6.4.	Пісьмо і пісьмовае маўленне ў кантэксце ФГ 1. Пісьмовая мова vs. вусная мова vs. сінкрэтычная мова (аб'ядноўвае прыкметы вуснай і пісьмовай мовы, спантанная пісьмовая мова, у віртуальным зносінах – у чатах, паведамленнях, смс, форумах, электроннай перапісцы і інш. формах інтэрнэт-камунікацыі; эматыконы. Яна віртуальная, дыстантная, апасродкаваная, дынамічная, рэалізаваная, актуалізацыя рыс размоўнасці).	2	Заканспекціраваць наступныя тэмы: 1. Пісьмовая мова vs. вусная мова vs. сінкрэтычная мова (аб'ядноўвае прыкметы вуснай і пісьмовай мовы, спантанная пісьмовая мова, у віртуальным зносінах – у чатах, паведамленнях, смс, форумах, электроннай перапісцы і інш. формах інтэрнэт-камунікацыі; эматыконы.	Канспект

	2. Граматнасць пісьма (свабоднае валоданне лексічнымі адзінкамі, правіламі граматыкі, арфаграфіі, пунктуацыі) vs. граматнасць пісьмовай мовы (багаты слоўнікавы запас, разнастайнасці граматычных канструкцый, выкарыстання ў адпаведнасці з маўленчай сітуацыяй, этыкай зносін, нацэлена на паспяховае пісьмовыя зносіны, адэкватнае разуменне адрасантам тэксту). 3. Прыкметы правільнай мовы (мэтазгоднасць, правільнасць, арыгінальнасць, адпаведнасць стылю, форме мовы, этыцы зносін). Гібрыдныя жанры: суцэльныя і несуцэльныя пісьмовыя тэксты. 4. Праца па станцыях. Графічная фасілітацыя. Графічныя арганізатары інфармацыі (мадэль праграмы выказвання). Метафарычная Інфаграфіка. Стварэнне тэкстаў па шаблоне (сінквейн, люстраны сінквейн, дыяманта, піраміда).		Яна віртуальная, дыстантная, апасродкаваная, дынамічная, рэалізаваная, актуалізацыя рыс размоўнасці). 2. Граматнасць пісьма (свабоднае валоданне лексічнымі адзінкамі, правіламі граматыкі, арфаграфіі, пунктуацыі) vs. граматнасць пісьмовай мовы (багаты слоўнікавы запас, разнастайнасці граматычных канструкцый, выкарыстання ў адпаведнасці з маўленчай сітуацыяй, этыкай зносін, нацэлена на паспяховае пісьмовыя зносіны, адэкватнае разуменне адрасантам тэксту). 3. Прыкметы правільнай мовы (мэтазгоднасць, правільнасць, арыгінальнасць, адпаведнасць стылю, форме мовы, этыцы зносін). Гібрыдныя жанры: суцэльныя і несуцэльныя пісьмовыя тэксты.	
6.5.	<i>Творчая лабараторыя тэксту (стварэнне першасных і другасных тэкстаў)</i> 1. Віды другасных тэкстаў (план, канспект, рэферат, анатацыя, рэцэнзія, рэзюмэ). Жанравая адметнасць. Жанры другасных тэкстаў без суб'ектыўных элементаў (асабліваасці рэзюмэ, анатацыі, рэферата). 2. Другасны тэкст як вынік дыялогу з тэкстам-арыгіналам (выказаць меркаванне, аргументы, прыклады па змесце тэксту, напісаць каментар да публікацыі ў блогу, выказаць свае здагадкі). Стварэнне тэксту шляхам змены жанравых характарыстык зыходнага тэксту. Складанне несуцэльнага тэксту на аснове суцэльнага. 3. Праца па станцыях. Крэатыўны ліст. Стварэнне тэкстаў з метафарычным пераасэнсаваннем зместу (дыдактычная казка, пашпарт дзеяслова...). Інтэрнэт-тэкст (гіпертэкст – дысплейны галінаваны тэкст: гіперспасылкі + асарці-кампазіцыя (аўдыё-, відэафрагменты, ілюстрацыі, тлумачэнне). 4. Дызайн-мысленне. Падыход да стварэння тэкстаў, заснаваны на разуменні патрэб чытача. Мазгавы штурм і яго	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Творчая лабараторыя тэксту (стварэнне першасных і другасных тэкстаў)»	Прэзентацыя

	варыяцыі. Кошык ідэй. «Механізмы мыслення» Эдвара дэ Бона. 5. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў пісьмовай мовы ў кантэксце ФГ ў вучняў. Крытэрыі ацэньвання суцэльных, несуцэльных і крэалізаваных тэкстаў. 6. Стварэнне крэалізаваных і мультымедычных тэкстаў на выбар (фрагмент сайта, буктэрэйлер, рэклама, комікс).			
6.6.	Стратэгіі функцыянальнага слухання 1. Віды слухання (інфарматыўнае – разуменне зместу, асноўнай думкі, аўтарскай задумы; рэфлексіўнае – водгук; функцыянальнае – прымяненне ведаў у вучэбнай і невучэбнай дзейнасці, асэнсаванне і засваенне інфармацыі з вуснага тэксту з мэтай яе выкарыстання ў канкрэтных сітуацыях). Віды функцыянальнага слухання (актыўны – удзел у гутарцы з мэтай разумення пачутага, прагледжанага тэксту, усталяваць кантакт; эмпатычнае – ўсвядомленае суперажыванне таму, хто гаворыць; эфектыўнае – дасягнуць жаданага выніку). Бар’еры слухання. 2. Граматнасць слухання (здольнасць разумець, выкарыстоўваць вусныя, аўдыёвізуальныя тэксты для пашырэння ведаў, актыўнага ўдзелу ў жыцці; дакладнасць, глыбіня разумення маўленчага паведамлення, яго наступнае аднаўленне). 3. Віды навучальнага слухання (глабальнае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), дэталёвае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), крытычнае (здабываецца канцэптуальная, падтэкставая інфармацыя, ацаніць дакладнасць, актуальнасць, ролю). 4. Этапы працы з відэаматэрыяламі і іх задачы, тыпы заданняў для кожнага з этапаў: да праслухоўвання, падчас праслухоўвання, пасля праслухоўвання.	2	Зрабіць даклад па тэме «Стратэгіі функцыянальнага слухання»	Даклад

6.7.	Функцыянальнае слуханне мультымедыйнага тэксту Віды мультымедыйных тэкстаў Навучальны відэаскрайбінг. Дынамічная Інфаграфіка (відэаінфаграфіка) – прэзентацыйны інфаграфічны ролік, які тлумачыць відэаролік. Буктрэйлер. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў функцыянальнага слухання ў вучняў. Навыкі функцыянальнага слухання (авалоданне ўменнямі ўспрымання, разумення, апрацоўкі, аналізу, інтэрпрэтацыі, ацэнкі інфармацыі, заключанай у вусных тэкстах, прымяненне яе для вырашэння канкрэтных задач).	2	Заканспекціраваць наступныя тэмы: Віды мультымедыйных тэкстаў Навучальны відэаскрайбінг. Дынамічная Інфаграфіка (відэаінфаграфіка) – прэзентацыйны інфаграфічны ролік, які тлумачыць відэаролік. Буктрэйлер. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванні і ацэнцы навыкаў функцыянальнага слухання ў вучняў. Навыкі функцыянальнага слухання (авалоданне ўменнямі ўспрымання, разумення, апрацоўкі, аналізу, інтэрпрэтацыі, ацэнкі інфармацыі, заключанай у вусных тэкстах, прымяненне яе для вырашэння канкрэтных задач).	Канспект
6.8.	Граматынасць вуснай мовы Пісьмовая маналагічная мова. Пісьмовая дыялагічная мова. Віды дыялагічнага ўзаемадзеяння (інтэрв'ю, палеміка, дыскусія, дыспут, гутарка). Пісьменныя маўленчыя паводзіны. Лічбавы этыкет (нетыкет). Правілы канструктыўных паводзін у інтэрнэце. Вучэбная гутарка, яе віды (уступная, аналітычная, эўрыстычная, выніковая; перадтэкставая і паслятэкставая гутарка). Гутарка па несуцэльным, крэалізваным тэксце, ілюстрацыях, фатаграфіях.	2	Зрабіць прэзентацыю па тэме «Граматынасць вуснай мовы»	Прэзентацыя
6.9.	Аргументацыя Будова аргументу. Лінія аргументацыі. Стратэгіі прывядзення аргументаў. Прамоўніцкія прыёмы (1 па выбары). Маркеры аргументацыі ў навуковым тэксце (пацверджанне, абвяржэнне, тлумачэнне...). Контраргументацыя ў навуковым дыскурсе (адказы экспертам і рэцэнзентам, фокус абвяржэння...). Вучэбная дыскусія. Дэбаты.		Зрабіць даклад па тэме «Аргументацыя»	Даклад

7.1.	Прэзентацыя і публічнае выступленне 1. Партытура навуковага публічнага выступу. 2. Маўленчы каркас прэзентацыі. Гнуткасць сцэнарнага плану. 3. Кампазіцыйныя прыёмы прыцягнення ўвагі. 4. Прэзентацыя як разнавіднасць публічнай прамовы. Звязка «ілюстрацыя–тэкст». 5. Эрганамічны дызайн прэзентацыі. 6. Навуковая прэзентацыя, прэзентацыя ідэй (праекта) – стэндавы даклад.		Заканспекціраваць наступныя тэмы: 1. Партытура навуковага публічнага выступу. 2. Маўленчы каркас прэзентацыі. Гнуткасць сцэнарнага плану. 3. Кампазіцыйныя прыёмы прыцягнення ўвагі. 4. Прэзентацыя як разнавіднасць публічнай прамовы. Звязка «ілюстрацыя–тэкст». 5. Эрганамічны дызайн прэзентацыі. 6. Навуковая прэзентацыя, прэзентацыя ідэй (праекта) – стэндавы даклад.	Канспект
	Усяго	52		

**ПЕРАЛІК СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ, ЯКІЯ
ВЫКАРЫСТОЎВАЮЦА ПРЫ ВЫВУЧЭННІ ДЫСЦІПЛІНЫ
«ФАРМІРАВАННЕ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай ГРАМАТНАСЦІ ПРЫ
НАВУЧАННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ»**

Для атрымання аб'ектыўнай інфармацыі аб узроўні паспяховасці студэнтаў па вучэбнай дысцыпліне «Фарміраванне функцыянальнай граматычнасці пры навучанні беларускай мове» мэтазгодна сістэматычна выкарыстоўваць розныя віды кантролю, сярод якіх: апераджальны, бягучы, тэматычны, прамежкавы і выніковы. Кожны з відаў кантролю прымяняецца на пэўным этапе навучання і выконвае ў педагагічным працэсе адну з функцый: стымулюючую, навучальную, дыягнастычную, выхаваўчую і інш.

Пры падборы заданняў улічваецца аб'ём тэарэтычных звестак па пэўнай тэме, індывідуальны ўзровень падрыхтоўкі навучэнцаў і інш.

Для бягучага кантролю якасці засваення ведаў студэнтамі выкарыстоўваецца наступны дыягнастычны інструментарый:

– выступленне з дакладам (ацэнка за выкананне задання ўключае: ступень раскрыцця тэмы, аб'ём выкарыстанай навуковай літаратуры, дакладнасць інфармацыі даклада, неабходнасць і дастатковасць інфармацыі);

– напісанне канспекта (ацэнка за выкананне задання ўключае: адпаведнасць канспекта плану зместу крыніцы, адлюстраванне ў канспекце асноўных палажэнняў крыніцы і наяўнасць высноў, яснасць, лаканічнасць выкладання);

– эсэ (ацэнка за выкананне задання ўключае: ступень раскрыцця тэмы, адпаведнасць структуры, самастойнасць меркаванняў і аргументацыі, яснасць, лаканічнасць выкладання);

– мультымедыяная прэзентацыя (ацэнка за выкананне задання ўключае: раскрыццё тэмы дысцыпліны, падачу матэрыялу (наяўнасць, дастатковасць і абгрунтаванасць графічнага афармлення: схемы, дыяграмы, фатаграфіі), афармленне (адпаведнасць дызайну пастаўленай мэце, адзіны стыль, абгрунтаванае выкарыстанне анімацыі).

**ПЕРАЛІК ТЭАРЭТЫЧНЫХ ПЫТАННЯЎ ДА ЭКЗАМЕНУ
ПА ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ
«ФАРМІРАВАННЕ ФУНКЦЫЯНАЛЬнай ГРАМАТНАСЦІ ПРЫ
НАВУЧАННІ БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ»
дзённая форма атрымання адукацыі**

1. Змест паняцця «функцыянальная граматынасць».
2. Міжнародная рамка ацэньвання функцыянальнай граматынасці школьнікаў.
3. Стратэгіі і міжнародныя падыходы да ацэнкі функцыянальнай граматынасці.
4. Пабудова ацэнкі адукацыйных дасягненняў школьнікаў у міжнародных параўнальных даследаваннях PISA.
5. Асаблівасці ацэнкі адукацыйных вынікаў міжнароднага параўнальнага даследавання PISA.
6. Структура і змест канцэптуальных рамак міжнароднага параўнальнага даследавання PISA.
7. Нарматыўныя дакументы, якія рэгламентуюць дзейнасць настаўніка асноўнай школы ў галіне фарміравання і ацэнкі функцыянальнай граматынасці.
8. Прадметныя і метапрадметныя вынікі асваення асноўнай адукацыйнай праграмы для фарміравання функцыянальнай граматынасці.
9. Метапрадметнасць функцыянальнай граматынасці.
10. Месца акадэмічнай граматынасці ў кантэксце фарміравання функцыянальнай граматынасці.
11. Прынцыпы кампетэнтнаснага падыходу на ўзроўні фарміравання зместу адукацыі, на ўзроўні дыдактычных і прыватна метадычных прынцыпаў.
12. Чытацкая граматынасці як кампанент функцыянальнай граматынасці.
13. Сутнасць матэматычнай граматынасці як кампанента функцыянальнай граматынасці навучэнцаў і падыходы да яе ацэнцы;
14. Асноўны змест прыродазнаўчанавуковай граматынасці як кампанента функцыянальнай граматынасці.
15. Вызначэнне і складнікі фінансавай граматынасці школьнікаў.
16. Структура глабальных кампетэнцый навучэнцаў XXI стагоддзя.
17. Асаблівасці рэалізацыі Федэральнага дзяржаўнага адукацыйнага стандарту ў кантэксце фарміравання функцыянальнай граматынасці.
18. Ўзгадненне кадыфікатары адукацыйных вынікаў і кадыфікатары функцыянальнай граматынасці.
19. Мадэляванне патрабаванняў да якасці падрыхтоўкі выпускнікоў школ у кантэксце функцыянальнай п граматынасці.

20. Распрацоўка заданняў па фарміраванні і ацэнцы функцыянальнай граматынасці. Асаблівасці кампетэнтнасна арыентаваных заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматынасці школьнікаў.

21. Структура задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматынасці. Фармулёўка сюжэту задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматынасці. Крытэрыі ацэнкі задач, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматынасці.

22. Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматынасці; фарміраванне і ацэнку матэматычнай і фінансавай граматынасці; фарміраванне і ацэнку прыродазнаўчай граматынасці.

23. Функцыянальная граматынасць і ацэнка якасці адукацыі. Сістэма ацэньвання узроўняў фарміравання функцыянальнай граматынасці школьнікаў, у тым ліку ацэньванне вучэбнай дзейнасці.

24. Спосабы аб'ектыўнай ацэнкі прадметных і метапрадметных вынікаў з улікам нераўнамернасці індывідуальнага псіхічнага развіцця дзяцей школьнага ўзросту.

25. Фарміруючае ацэньванне. Кантроль дынамікі развіцця функцыянальнай граматынасці школьніка (педагагічная дыягностыка). Ацэнка чытацкай граматынасці школьнікаў. Ацэнка матэматычнай граматынасці школьнікаў. Ацэнка прыродазнаўчай граматынасці школьнікаў. Карэкціроўка вучэбнай дзейнасці, зыходзячы з дадзеных маніторынгу (PISA).

26. Эстэтычнае, функцыянальнае (формула), этычнае, сэнсавое чытанне: функцыі, падабенства і адрозненні. Асаблівасці дысплейнага чытання. Чытацкія ўменні (апора на тэкст – знайсці і вылучыць інфармацыю, інтэграваць і інтэрпрэтаваць інфармацыю; апора на пазатэкставыя веды (аналіз, сінтэз, ацэнка: асэнсаваць і ацаніць форму і змест тэксту).

27. Фреймавы аналіз тэксту. Віды кампрэсіі тэксту. Праца з ключавымі словамі.

28. Суцэльныя і несуцэльныя тэксты як сродак развіцця функцыянальнай пісьменнасці навучэнцаў. Лінейныя і нелінейныя тэксты ў адукацыйнай асяроддзі. Полікодавыя тэксты. Тэксты новай прыроды: тыпалогія, структура, функцыянаванне.

29. Стратэгіі развіцця навыкаў функцыянальнага чытання. Віды чытання. Спосабы ажыццяўлення чытацкай дзейнасці. Ўзроўні ўспрымання тэксту і пранікнення ў яго змест. Стратэгіяльны падыход у навучанні эфектыўнаму сэнсавому чытання.

30. Метадычныя рэкамендацыі па фарміраванню і ацэнцы навыкаў функцыянальнага чытання ў вучняў. Стварэнне інтэрактыўнага дыдактычнага кантэнтна для працы з тэкстамі новай прыроды

31. Пісьмо і пісьмовае маўленне ў кантэксце Функцыянальнай граматынасці. Пісьмовая мова vs. вусная мова vs. сінкрэтычная мова

(аб'ядноўвае прыкметы вуснай і пісьмовай мовы, спантанная пісьмовая мова, у віртуальным зносінах – у чатах, паведамленнях, смс, форумах, электроннай перапіскі і інш. формах інтэрнэт-камунікацыі; эматыконы.

32. Граматнасць пісьма (свабоднае валоданне лексічнымі адзінкамі, правіламі граматыкі, арфаграфіі, пунктуацыі) vs граматнасць пісьмовай мовы (багаты слоўніквы запас, разнастайнасці граматычных канструкцый, выкарыстання ў адпаведнасці з маўленчай сітуацыяй, этыкай зносінах, нацэлена на паспяховае пісьмовыя зносіны, адэкватнае разуменне адрасантам тэксту).

33. Прыкметы добрай мовы (мэтазгоднасць, правільнасць, арыгінальнасць, адпаведнасць стылю, форме мовы, этыцы зносінах). Гібрыдныя жанры: суцэльныя і несучэльныя пісьмовыя тэксты.

34. Графічная фасілітацыя. Графічныя арганізатары інфармацыі (мадэль праграмы выказвання). Метафарычная Інфаграфіка. Стварэнне тэкстаў па шаблоне (сінквейн, люстраны сінквейн, дыяманта, піраміда).

35. Віды другасных тэкстаў (план, канспект, рэферат, анатацыя, рэцэнзія, рэзюмэ). Жанравая адметнасць. Жанры другасных тэкстаў без суб'ектыўных элементаў (асабліваасці рэзюмэ, анатацыі, рэферата). Стварэнне тэксту шляхам змены жанравых характарыстык зыходнага тэксту. Складанне несучэльнага тэксту на аснове суцэльнага

36. Крэатыўны ліст. Стварэнне тэкстаў з метафарычным пераасэнсаваннем зместу (дыдактычная казка, пашпарт дзеяслова...). Інтэрнэт-тэкст (гіпертэкст – дысплейны галінаваны тэкст: гіперспасылкі + асарці-кампазіцыя (аўдыё-, відэафрагменты, ілюстрацыі, тлумачэнне).

37. Дызайн-мысленне. Падыход да стварэння тэкстаў, заснаваны на разуменні патрэб чытача. Мазгавы штурм і яго варыяцыі. Кошык ідэй. «Механізмы мыслення» Эдвара дэ Бона.

38. Стратэгіі функцыянальнага слухання. Віды слухання (інфарматыўнае – разуменне зместу, асноўнай думкі, аўтарскай задумы; рэфлексіўнае – водгук; функцыянальнае – прымяненне ведаў у вучэбнай і невучэбнай дэталёнасці, асэнсаванне і засваенне інфармацыі з вуснага тэксту з мэтай яе выкарыстання ў канкрэтных сітуацыях).

39. Віды функцыянальнага слухання (актыўны – удзел у гутарцы з мэтай разумення пачутага, прагледжанага тэксту, усталяваць кантакт; эмпатычнае – ўсвядомленае суперажыванне таму, хто гаворыць; эфектыўнае – дасягнуць жаданага выніку).

40. Віды навучальнага слухання (глабальнае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), дэталёвае (здабываецца фактуальная інфармацыя тэксту), крытычнае (здабываецца канцэптуальная, падтэкставая інфармацыя, ацаніць дакладнасць, актуальнасць, ролю). Этапы працы з відэаматэрыяламі і іх задачы, тыпы заданняў для кожнага з этапаў: да праслухоўвання, падчас праслухоўвання, пасля праслухоўвання.

41. Віды мультымедыйных тэкстаў. Навучальны відэаскрайбінг. Дынамічная Інфаграфіка (відэаінфаграфіка) – прэзентацыйны інфаграфічны ролік, які тлумачыць відэаролік.

42. Граматнасць вуснай мовы. Пісьмовая маналагічная мова. Пісьмовая дыялагічная мова. Віды дыялагічнага ўзаемадзеяння (інтэрв'ю, палеміка, дыскусія, дыспут, гутарка). Вучэбная гутарка, яе віды (уступная, аналітычная, эўрыстычная, выніковая; перадтэкставая і паслятэкставая гутарка). Гутарка па несучэльным, крэалізваным тэксце, ілюстрацыях, фатаграфіях.

43. Аргументацыя. Будова аргументу. Лінія аргументацыі. Стратэгіі прывядзення аргументаў. Прамоўніцкія прыёмы (1 па выбары). Маркеры аргументацыі ў навуковым тэксце (пацверджанне, абвяржэнне, тлумачэнне...). Контраргументацыя ў навуковым дыскурсе (адказы экспертам і рэцэнзентам, фокус абвяржэння...). Вучэбная дыскусія. Дэбаты.

44. Прэзентацыя і публічнае выступленне. Партытура навуковага публічнага выступу. Маўленчы каркас прэзентацыі. Гнуткасць сцэнарнага плану. Кампазіцыйныя прыёмы прыцягнення ўвагі. Прэзентацыя як разнавіднасць публічнай прамовы. Звязка «ілюстрацыя–тэкст». Эрганамічны дызайн прэзентацыі. Навуковая прэзентацыя, прэзентацыя ідэй (праекта) – стэндавы даклад.

ПРЫКЛАДЫ КАМПЕТЭНТНАСНА-АРЫЕНТАВАНЫХ ЗАДАННЯЎ

Заданне № 1.

Пытанні:

1. Якія асаблівасці кампетэнтнасна арыентаваных заданняў, накіраваных на ацэнку і развіццё функцыянальнай граматычнасці школьнікаў Вы ведаеце?

2. Якая павінна быць структура задання на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці?

3. Якія есць крытэрыі ацэнкі задач, накіраваных на фарміраванне і ацэнку функцыянальнай граматычнасці.

Заданне: *Падрыхтаваць заданне па фарміраванні функцыянальнай граматычнасці школьнікаў.* Заданні, накіраваныя на ацэнку чытацкай граматычнасці.

Заданне № 2.

Пытанні:

1. Якія віды і жанры другасных тэкстаў Вы ведаеце?

Заданне: Стварыць другасны тэкст па выбары (план, канспект, рэферат, анатацыя, рэцэнзія, рэзюмэ) улічваючы іх жанравую адметнасць.

**КРЫТЭРЫ АЦЭНКІ ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ
НАВУЧЭНЦАЎ ВА ЎСТАНОВАХ ВЫШЭЙШАЙ АДУКАЦЫІ ПА
ДЗЕСЯЦБАЛЬНАЙ ШКАЛЕ**

№	Адзнака	Крытэры
1.	10 (дзесяць) балаў, залічана	сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі, а таксама па асноўных пытаннях, якія выходзяць за яе межы; дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), граматы, лагічна правільны адказ на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; бездакорнае валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; выяўленая здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі; поўнае і глыбокае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры па навучальнай дысцыпліне, модулі; ўменне свабодна арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне і даваць ім аналітычную ацэнку, выкарыстоўваць навуковыя дасягненні іншых дысцыплін; творчая самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, актыўны творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў
2.	9 (дзевяць) балаў, залічана	сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; дакладнае выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, (у тым ліку на замежнай мове), граматы, лагічна правільны адказ на пытанні; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, уменне яго эфектыўна выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; здольнасць самастойна і творча вырашаць складаныя праблемы ў нестандартнай сітуацыі ў рамках вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; поўнае засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; ўменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне, модулі і даваць ім аналітычную ацэнку; сістэматычная, актыўная самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, творчы ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў
3.	8 (восем) балаў, залічана	сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі ў аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), граматы, лагічна правільны адказ на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля (метадамі комплекснага аналізу, тэхнікай інфармацыйных тэхналогій),

		уменне яго выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; здольнасць самастойна вырашаць складаныя праблемы ў рамках вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; ўменне арыентавацца ў тэорыях, канцэпцыях і накірунках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне, модулі і даваць ім аналітычную ацэнку; актыўная самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, сістэматычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў
4.	7 (сем) балаў, залічана	сістэматызаваныя, глыбокія і поўныя веды па ўсіх раздзелах вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі (у тым ліку на замежнай мове), граматы, лагічна правільны адказ на пытанні, уменне рабіць абгрунтаваныя высновы і абагульненні; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, уменне яго выкарыстоўваць у пастаноўцы і вырашэнні навуковых і прафесійных задач; свабоднае валоданне тыпавымі рашэннямі ў рамках вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; засваенне асноўнай і дадатковай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; ўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях, напрамках па вывучаемай вучэбнай дысцыпліне, модулі і даваць іх аналітычную ацэнку; самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, удзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў
5.	6 (шэсць) балаў, залічана	дастаткова поўныя і сістэматызаваныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне неабходнай навуковай тэрміналогіі, граматы, лагічна правільны адказ на пытанні, уменне рабіць абагульненні і абгрунтаваныя высновы; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні вучэбных і прафесійных задач; здольнасць самастойна прымяняць тыпавыя рашэнні ў рамках вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; ўменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і напрамках па вывучаемай дысцыпліне, модулі і даваць ім параўнальную ацэнку; актыўная самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, перыядычны ўдзел у групавых абмеркаваннях, высокі ўзровень культуры выканання заданняў
6.	5 (пяць) балаў, залічана	дастатковыя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, граматы, лагічна правільны

		адказ на пытанні, уменне рабіць высновы; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, уменне яго выкарыстоўваць у вырашэнні вучэбных і прафесійных задач; здольнасць самастойна прымяняць тыпавыя рашэнні ў рамках вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; ўменне арыентавацца ў базавых тэорыях, канцэпцыях і накірунках па навучальнай дысцыпліне, модулі і даваць ім параўнальную ацэнку; самастойная работа на практычных, лабараторных занятках, фрагментарны ўдзел у групавых абмеркаваннях, дастатковы ўзровень культуры выканання заданняў
7.	4 (чатыры) балы, залічана	дастатковы аб'ём ведаў у аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; засваенне асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, лагічны адказ на пытанні, уменне рабіць вывады без істотных памылак; валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, уменне яго выкарыстоўваць у рашэнні стандартных (тыповых) задач; ўменне пад кіраўніцтвам выкладчыка вырашаць стандартныя (тыпавыя) задачы; ўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і напрамках па навучальнай дысцыпліне, модулі і даваць ім ацэнку; работа пад кіраўніцтвам выкладчыка на практычных, лабараторных занятках, дапушчальны ўзровень культуры выканання заданняў
8.	3 (тры) балы, не залічана	недастаткова поўны аб'ём ведаў у аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; веданне часткі асноўнай літаратуры, рэкамендаванай вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; выкарыстанне навуковай тэрміналогіі, адказ на пытанні з істотнымі, лагічнымі памылкамі; слабое валоданне інструментарыем вучэбнай дысцыпліны, модуля, некампетэнтнасць у рашэнні стандартных (тыповых) задач; няўменне арыентавацца ў асноўных тэорыях, канцэпцыях і накірунках вывучаемай вучэбнай дысцыпліны, модуля; пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў
9.	2 (два) балы, не залічана	фрагментарныя веды ў аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; веданне асобных літаратурных крыніц, рэкамендаваных вучэбнай праграмай УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі; няўменне выкарыстоўваць навуковую тэрміналогію вучэбнай дысцыпліны, модуля, наяўнасць у адказе грубых, лагічных памылак; пасіўнасць на практычных і лабараторных занятках, нізкі ўзровень культуры выканання заданняў
10.	1 (адзін) бал, не залічана	адсутнасць ведаў і кампетэнцый у аб'ёме вучэбнай праграмы УВА па вучэбнай дысцыпліне, модулі, адмова ад адказу, няяўка на атэстацыю без уважлівай прычыны

ПРАТАКОЛ УЗГАДНЕННЯ ВУЧЭБНАЙ ПРАГРАМЫ УВА

Назва вучэбнай дысцыпліны, з якой патрабуецца ўзгадненне	Назва кафедры	Прапановы аб зменах у змесце вучэбнай праграмы ўстанавы вышэйшай адукацыі па вучэбнай дысцыпліне	Рашэнне, прынятае кафедрай, што распрацавала вучэбную праграму
1. “Сучасныя адукацыйныя тэхналогіі ў лінгвадыдактыцы”, 2. “Методыка выкладання беларускай мовы”, 3. “Уводзіны ў мовазнаўства”	Кафедра мовазнаўства і лінгвадыдактыкі		Лічыць праграму ўзгодненай з дысцыплінамі на этапе яе падрыхтоўкі (пракакол № 4, ад 21.11.2024 г.)